

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

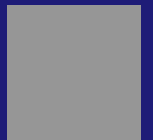
Helsingin yliopisto

Tekninen osasto

Keskustakampuksen kirjasto

Arkkitehtuurikilpailu 5.7.-31.10.2007

Arvostelupöytäkirja 13.2.2008

HELSINGIN YLIOPISTON KESKUSTAKAMPUKSEN KIRJASTO
ARKKITEHTUURIKILPAILU 5.7. – 31.10.2007
ARVOSTELUPÖYTÄKIRJA

Sisällysluettelo

1	Kilpailukutsu	3
1.1	Kilpailun järjestäjä, luonne ja tarkoitus	3
1.2	Kilpailun muoto ja kilpailutapa	3
1.3	Kilpailuun osallistuvat arkkitehdit ja arkkitehtitoimistot	3
1.4	Palkintolautakunta ja asiantuntijat	4
1.5	Kilpailuaika	4
1.6	Kilpailun käynnistäminen ja kilpailukysymykset	5
1.7	Kilpailuehdotusten saapuminen	5
1.8	Palkintolautakunnan kokoukset	6
2	Kilpailutehtävä	6
2.1	Kilpailutehtävän tausta.....	6
2.2	Kilpailualue	6
2.2.1	Kilpailualueen sijainti ja kaavoitustilanne	6
2.2.2	Kilpailualueen suunnitteluhistoriaa	7
2.2.3	Oppimiskeskus Aleksandria, Fabianinkatu 28	7
2.2.4	Nykyiset jalankulku- ja liikennejärjestelyt	7
2.3	Kilpailun sisältö ja tavoitteet.....	8
2.3.1	Rakennusta koskevat lähtökohdat ja tavoitteet kilpailuohjelman mukaan	8
2.3.2	Asemakaavalliset ja kaupunkikuvalliset lähtökohdat ja tavoitteet	8
2.4	Hankkeen laajuus ja tilaohjelma	9
2.4.1	Tilaohjelma.....	9
2.5	Suunnitteluohjeet	9
2.5.1	Yleiset tilat.....	9
2.5.2	Kirjastokokonaisuuden tilat	10
2.5.3	Liiketilat.....	12
2.5.4	Yliopiston laitostilat.....	12
2.5.6	Kestävä kehitys.....	13
2.6	Kilpailuehdotusten arvosteluperusteet	13
3	Yleisarvostelu	13
3.1	Kaupunkikuvallinen ratkaisu	13
3.1.1	Sijainti kaupunkirakenteessa	13
3.1.2	Kaupunkikuvallinen sijainti	13
3.1.3	Kilpailuehdotukset yleisesti	13
3.2	Arkkitehtoninen ratkaisu.....	15
3.2.1	Ulkoarkkitehtuuri	15
3.2.2	Sisäänkäynnit.....	15
3.2.3	Keskeistila -typologia	16
3.2.4	”Kaksi tai useampi erillistä taloa” -typologia	16
3.2.5	”Kanjoni” -typologia	16
3.2.6	”Muut” -typologia.....	16
3.3	Toiminnalliset ratkaisut.....	17
3.4.	Tekniset ratkaisut	18
3.5	Laajuus ja kustannukset	19
4	Ehdotuskohtaiset arvostelut.....	20
4.1	Palkintoluokka (Ehdotukset ovat avausjärjestyksessä)	20
No 3	Nimimerkki ”oikoluku”	20
No 4	Nimimerkki ”SOLARIS”	20
No 12	Nimimerkki ”RAILO”	21
No 14	Nimimerkki ”TASKU”	22
No 15	Nimimerkki ”AVAUS”	22
No 20	Nimimerkki ”KIMPASSA”	23

No 22	Nimimerkki "ADALAJ"	24
4.2	Keskiluokka	25
No 1	Nimimerkki "VIA SCIENTIAE"	25
No 2	Nimimerkki "chillida"	25
No 5	Nimimerkki "ALUS JA MAINE"	26
No 6	Nimimerkki "LUXOR"	26
No 7	Nimimerkki "ex libris"	27
No 8	Nimimerkki "AGORA"	27
No 9	Nimimerkki "PROMETHEUS"	27
No 10	Nimimerkki "UOMA"	28
No 11	Nimimerkki "KURU"	28
No 13	Nimimerkki "KURVI"	29
No 16	Nimimerkki "Bibliofiilis"	29
No 17	Nimimerkki "VIHREÄT PIHAT"	30
No 18	Nimimerkki "Librarium liberum"	30
No 19	Nimimerkki "ISBN 951"	31
No 21	Nimimerkki "VALO YÖSSÄ"	31
No 23	Nimimerkki "oculus"	32
No 24	Nimimerkki "flow"	32
No 25	Nimimerkki "nide"	33
No 26	Nimimerkki "FOS"	33
No 27	Nimimerkki "CODEX"	34
5	Kilpailun ratkaisu ja suositus jatkotoimenpiteiksi	35
5.1	Kilpailun ratkaisu	35
5.2	Suositus jatkotoimenpiteiksi	35
6	Arvostelupöytäkirjan allekirjoitus	36
7	Nimikuorien avaus	37

1 Kilpailukutsu

1.1 Kilpailun järjestäjä, luonne ja tarkoitus

Helsingin yliopisto järjesti arkkitehtuurikilpailun keskustakampuksen kirjaston suunnittelemiseksi. Kilpailijan tehtävänä oli laatia ehdotus keskustakampuksen kirjaston sekä laitostilojen ja liiketilojen sijoittamisesta Kaisaniemenkatu 5 -kiinteistöön (nk. Kaisa-taloon). Olemassa oleva rakennus on tarkoitus peruskorjata ja täydentää pu-rettavan paikoitustalon tilalle rakennettavalla uudisosalla.

1.2 Kilpailun muoto ja kilpailutapa

Kilpailu toteutettiin yhteistyössä Suomen Arkkitehtiiliiton kanssa soveltaen arkkitehti- liiton kilpailusääntöjä uusimuotoiseen arkkitehtuurikilpailuun, jossa kilpailuun osallis- tujat valittiin ilmoittautuneiden joukosta. Ilmoittautuneista kutsuttiin referenssien pe- rusteella 10 kilpailijaa, lisäksi valittiin 20 kilpailijaa arpomalla.

Uuden kilpailumuodon avulla haluttiin yhdistää perinteisen kutsukilpailun ja yleisen arkkitehtuurikilpailun hyvät puolet: arvioitavien kilpailuehdotusten lukumäärä on koh- tuullinen, ja kokoneiden toimistojen ohella myös nuoremmat arkkitehdit saavat tilai- suuden näyttää taitonsa. Tämän kilpailun tulos osoitti osaltaan, että nämä tavoitteet toteutuivat. Kilpailu tuotti useita hyviä ja keskenään erilaisia ratkaisumalleja. Valta- osa palkintoluokan ehdotusten tekijöistä voittaja mukaan lukien oli arvottujen kilpaili- joiden joukossa.

1.3 Kilpailuun osallistuvat arkkitehdit ja arkkitehtitoimistot

Suunnittelukilpailua koskeva hankintailmoitus ilmestyi Julkiset Hankinnat – lehdessä 27.4.2007. Osallistumishakemusten määräaika oli 4.6.2007.

EU-ilmoittautumismenettelyn jälkeen osallistujavalintaan osallistui 76 ehdokasta, joista kilpailuun valikoituivat seuraavat 30 arkkitehtiä ja arkkitehtitoimistoa:

Arkkitehdit Frondelius+Keppo+Salmenperä Oy
Alessandro Vanzino / BVGN
ARK-house arkkitehdit Oy
Arkkitehdit NRT Oy
Arkkitehtistudio M&Y Moisala & Ylä-Anttila
Arkkitehtitoimisto Davidsson Oy
Arkkitehtitoimisto Esa Piironen Oy
Arkkitehtitoimisto Hannu Jaakkola Oy
Arkkitehtitoimisto HKP Oy
Arkkitehtitoimisto Lahdelma & Mahlamäki Oy
Arkkitehtitoimisto Leena Yli-Lonttinen Ky
Arkkitehtitoimisto Leino - Pollari - Saatsi Oy
Arkkitehtitoimisto Olli Pekka Jokela
Arkkitehtitoimisto Pekka Helin & Co Oy
Arkkitehtitoimisto Tuomo Siitonen Oy
Arkkitehtitoimisto Vilhelm Helander, Juha Leiviskä
Arkkitehtuuritoimisto Heikkinen - Komonen Oy
Arkkitehtuuritoimisto Käpy ja Simo Paavilainen Oy
Cederqvist Eriksson Jäntti arkkitehdit Oy
Jeskanen - Repo - Teränne Arkkitehdit Oy
JKMM Arkkitehdit
Jussi Kalliopuska
Kirsi Sivén & Asko Takala Arkkitehdit Oy
Matti Ponkala
Mikko Rossi ja Jari Saajo

PORTAALI arkkitehdit Oy
Sasu Marila
Sigma Konsultit Oy Suunnittelutoimisto
Tuomas Toivonen / NOW Office
Verstas Arkkitehdit Oy

Valinnan tulos ilmoitettiin kilpailijoille 15.6.2007.

1.4 Palkintolautakunta ja asiantuntijat

Palkintolautakuntaan kuuluivat:

Helsingin yliopiston nimeäminä:

- tekninen johtaja, arkkitehti Anna-Maija Lukkari
- kirjastonjohtaja Matti Hjerppe
- kirjastonjohtaja Päivi Kaiponen
- dekaani Hannu Niemi
- kiinteistöpalvelujohtaja Teppo Salmikivi
- tieto- ja kirjastopalvelujohtaja Kaisa Sinikara
- yliarkkitehti Eija Vuori

Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston nimeämänä:

- projektipäällikkö, arkkitehti Ilpo Forssén

Suomen Arkkitehtiliiton nimeäminä:

- arkkitehti Matti Sanaksenaho
- arkkitehti Mikko Summanen

Palkintolautakunnan nimeäminä asiantuntijoina kuultiin myös seuraavia henkilöitä:

- johtava asiantuntija Ari Joro, Rapal Oy (kustannusasiantuntija)
- apulaisjohtaja Aimo Hämäläinen, Helsingin yliopisto, tekninen osasto (talo-tekniikka)
- insinööri Anssi Kolehmainen, Finnmap Consulting Oy (rakennustekniikka)
- DI Sami Hämäläinen, L2 Paloturvallisuus Oy (palotekniikka)
- arkkitehti Anne Jaakkola, Kesko Oy (liiketilat)
- arkkitehti Anne Karppinen ja arkkitehti Sanna Lahti, Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto (kaavoitus ja kaupunkikuva)
- tiedekuntakirjastojen ja opiskelijakirjaston neuvottelukuntien tai johtokuntien opiskelijaedustajat valt.yo Tiia Kontkanen valtiotieteellisen tdk:n kirjasto, fil.yo Solja Kovero humanistisen tdk:n kirjasto, fil.yo Martti Tulenheimo Opiskelijakirjasto, teol.yo Tuomo Törmänen teologisen tdk:n kirjasto (kirjasto opiskelijakäyttäjän näkökulmasta)

Palkintolautakunta valitsi keskuudestaan työvaliokunnan, johon kuuluivat Ilpo Forssén, Matti Hjerppe, Matti Sanaksenaho, Mikko Summanen, Eija Vuori ja Anna-Maija Haukkavaara sihteerinä.

Palkintolautakunnan puheenjohtajana toimi tekninen johtaja Anna-Maija Lukkari ja sihteerinä arkkitehti Anna-Maija Haukkavaara.

1.5 Kilpailuaika

Arkkitehtuurikilpailu käynnistyi 5.7.2007 kun kilpailuohjelma ja muut ohjelma-asiakirjat toimitettiin kilpailijoille. Kilpailuohjelman mukaan kilpailun oli määrä päättyä 19.10.2007, mutta kilpailijoiden toivomuksesta palkintolautakunta jatkoi kilpailuaikaa 31.10.2007 saakka.

1.6 Kilpailun käynnistäminen ja kilpailukysymykset

Kilpailuseminaari järjestettiin 10.8.2007 klo 9.00 - 12.00 Porthaniassa. Tilaisuudessa esiteltiin kilpailun lähtökohtia ja tavoitteita. Kilpailijat esittivät joitakin kysymyksiä kilpailun järjestäjille. Seminaarin esitykset ja sitä koskeva muistio toimitettiin kilpailijoille tilaisuuden jälkeen.

Kilpailuohjelman mukaan kilpailijoilla oli oikeus tehdä ohjelmaa ja asiakirjoja koskevia kysymyksiä tai pyytää lisätietoja kirjallisesti viimeistään 16.8.2007. Kysymysten tekoaikaa jatkettiin kuitenkin kilpailijoiden toivomuksesta 31.8.2007 saakka. Kysymyskirjeitä saatiin 8 kpl, kysymyksiä 12 kpl. Kysymykset ja palkintolautakunnan niihin antamat vastaukset postitettiin samansisältöisinä kaikille kilpailijoille 17.9.2007. Kilpailuaineistoa täydennettiin Kaisaniemenkatu 1:n ja 3:n julkisivuilla sekä Kaisaniemen aukion, metroaseman ja Opintoputken piirustuksilla.

1.7 Kilpailuehdotusten saapuminen

Kilpailuajan päätyttyä Helsingin yliopiston kirjaamoon oli toimitettu 27 kilpailuehdotusta. Palkintolautakunta sai arvosteltavakseen seuraavat kilpailuehdotukset avaimisjärjestyksessä:

No 1	Nimimerkki	"VIA SCIENTIAE"
No 2	Nimimerkki	"chillida"
No 3	Nimimerkki	"oikoluku"
No 4	Nimimerkki	"SOLARIS"
No 5	Nimimerkki	"ALUS JA MAINE"
No 6	Nimimerkki	"LUXOR"
No 7	Nimimerkki	"ex libris"
No 8	Nimimerkki	"AGORA"
No 9	Nimimerkki	"PROMETHEUS"
No 10	Nimimerkki	"UOMA"
No 11	Nimimerkki	"KURU"
No 12	Nimimerkki	"RAILO"
No 13	Nimimerkki	"KURVI"
No 14	Nimimerkki	"TASKU"
No 15	Nimimerkki	"AVAUS"
No 16	Nimimerkki	"Bibliofiilis"
No 17	Nimimerkki	"VIHREÄT PIHAT"
No 18	Nimimerkki	"Librarium liberum"
No 19	Nimimerkki	"ISBN 951"
No 20	Nimimerkki	"KIMPASSA"
No 21	Nimimerkki	"VALO YÖSSÄ"
No 22	Nimimerkki	"ADALAJ"
No 23	Nimimerkki	"oculus"
No 24	Nimimerkki	"flow"
No 25	Nimimerkki	"nide"
No 26	Nimimerkki	"FOS"
No 27	Nimimerkki	"CODEX"

Palkintolautakunta tutustui ehdotuksiin ja totesi, että kaikki täyttivät kilpailuohjelman ja kilpailusääntöjen mukaiset kelpoisuusehdot.

1.8 Palkintolautakunnan kokoukset

Palkintolautakunta kokoontui arvioimaan kilpailuehdotuksia viisi kertaa ja työvaliokunta kolme kertaa. Tämän lisäksi palkintolautakunnan jäsenet tutustuivat ehdotuksiin kokousten ulkopuolella.

2 Kilpailutehtävä

2.1 Kilpailutehtävän tausta

Helsingin yliopisto kehittää kirjastorakennettaan kohti yhtenäistä toimintamallia. Keskustakampuksen viisi tiedekuntakirjastoa ja opiskelijakirjasto yhdistetään yhdeksi hallinnolliseksi toimintayksiköksi ja kirjastolaitoksen sisäisiä palveluja keskitetään. Keskustakampuksella on tällä hetkellä kirjastotiloja monessa eri rakennuksessa, asiakaspalveluun joudutaan käyttämään runsaasti henkilöstöä ja käyttäjät joutuvat asioimaan useissa palvelupisteissä. Tilajärjestelyillä parannetaan palvelutasoa ja järkeistetään tilojen käyttöä. Entistä laajemmat kokoelmat tarjotaan kaikkien tiedekuntien käyttäjille. Yhtenäiset tilat parantavat myös tieteenalat ylittävän työskentelyn mahdollisuuksia.

Yliopisto on hankkinut omistukseensa Kiinteistö Oy Kaisaniemenkatu 5 osakekannan. Tavoitetilanteessa saadaan keskustan kaikki kirjastot käyttäytymistieteellisen tiedekunnan Siltavuorenpenkereelle jäävää kirjastoa lukuun ottamatta koottua saman katon alle. Helsingin yliopiston keskustakampukselle, kaupungin ydinkeskustaan, on syntymässä Suomen suurin tieteellinen yliopistokirjastoyksikkö. Tuleville kirjastopalveluille on ominaista aineistojen kirjavaltaisuus, suuret lainausmäärät ja kävijämäärät.

Keskustakampuksella toimii viisi tiedekuntaa, joilla kaikilla on omat tiedekuntakirjastonsa: humanistinen, käyttäytymistieteellinen, oikeustieteellinen, teologinen ja valtiotieteellinen. Näiden lisäksi Svenska Social och Kommunalhögskolan -yksiköllä on oma kirjasto. Keskustakampuksen kirjastokokonaisuuteen kuuluvat myös opiskelijakirjasto ja siihen liittyvä oppimiskeskus Aleksandria.

Kaisa-taloon siirtyvien kirjastojen ja yhteisten palveluiden nykytilojen määrä on n. 13 000 m². Kokonaisuuteen ollaan liittämässä myös joitakin pieniä yliopiston laitosten kokoelmia sekä mahdollisesti joidenkin yliopiston ulkopuolisten yksiköiden kokoelmia.

2.2 Kilpailualue

2.2.1 Kilpailualueen sijainti ja kaavoitustilanne

Kilpailualue sijaitsee Helsingissä Kluuvin kaupunginosassa Fabianinkadun, Vuorikadun ja Kaisaniemenkadun välisessä korttelissa 37 tontilla 23 käsittäen kiinteistön Kaisaniemenkatu 5. Se kuuluu yleiskaava 2002:den keskustatoimintojen alueeseen ja rajoittuu hallinnon ja julkisten palvelujen alueeseen. Kaisaniemenkatu on perinteinen kauppakatu. Fabianinkadun vastakkainen puoli kuuluu jo ”Vanhan kaupunginosan suojeluasemakaavan” – alueeseen. Kilpailualue on osa yliopiston keskustakampusta, johon se liittyy Hirvi-korttelin sisäisten jalankulkuväylien sekä katujen ja lankulkuyhteyksien kautta.

Alueella on voimassa 26.3.1999 vahvistettu asemakaava, jonka mukaan kortteli 37 on liike- ja toimistorakennusten korttelialue, jolle saa sijoittaa yliopiston opetustoimintaa palvelevia kirjasto- ja muita tiloja. Tontin 23 osoittaminen yliopiston kirjasto-

ja laituskäyttöön edellyttää asemakaavamuutosta. Kaupunki laatii kilpailun jälkeen tontille maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti asemakaavan muutoksen.

2.2.2 Kilpailualueen suunnitteluhistoriaa

Eliel Saarinen suunnitteli vuonna 1914 uuden kadun, Murtokadun, joka myöhemmin nimettiin Kaisaniemenkaduksi. Kaisaniemenkatu 5:ssä sijaitsi Martti Välikankaan 1920-luvun lopulla suunnittelema tiilitalo ja Vuorikatu 7:ssä 1911 valmistunut Väinö Leinon piirtämä jugenditalo. Vuonna 1933 perustettu vaateliike, ”Kappa - Keskus”, levittäytyi Kaisaniemenkatu 5:een, Fabianinkatu 30:een ja Vuorikatu 7:ään. Vuonna 1969 Kappa-Keskuksesta tuli Pukeva ja uutta tavarataloa ryhdyttiin rakentamaan. Kaisaniemenkatu 5 -rakennus on toteutettu kolmessa rakennusvaiheessa: vuonna 1971 valmistui Kaisaniemenkadun tavaratalo, vuonna 1973 tavaratalon laajennus ja pysäköintitalo Fabianinkadun puolelle ja vuonna 1983 laajennus Vuorikatu 7:ään. Rakennus on Arkkitehtitoimisto Toivo Korhonen Oy:n suunnittelema.

Rakennukseen on tehty suuria muutoksia kolmen vuosikymmenen aikana. Kaisaniemen metroasema valmistui vuonna 1995 ja liitettiin tavarataloon vuonna 1996. Vuonna 1996 entisiin Pukevan tiloihin sijoittui Kauppakeskus Kaisa Pukevan konkurssin jälkeen. Rakennukselle suunniteltiin uusi julkisivu ja muitakin muutoksia toteutettiin. Nykyisin liiketiloista pääosa on vuokrattu Kodin Anttilalle. Metroasossa toimivat myös K-ketjun ruokakauppa, apteekki ja joitakin pieniä liikkeitä.

Yliopisto tuli kiinteistöosakeyhtiön osakkaaksi vuonna 1996 ja sijoitti sinne opiskelijakirjastonsa. Opiskelijakirjastosta tulee uuden keskustakampuksen kirjaston osa ja sen nykyiset tilat kuuluvat täysimääräisinä suunnittelualueeseen.

KOY Helsingin Kaisaniemenkatu 5:den osakehuoneistojen tilamäärä huoneistoalana on 27 459 m², josta liike- ja varastotilaa on 17 129 m² ja paikoitustilaa 10 330 m². Rakennuksen tilavuus on 115 000 m³.

2.2.3 Oppimiskeskus Aleksandria, Fabianinkatu 28

Fabianinkatu 28:ssa oleva vanha asuinrakennus on valmistunut vuonna 1907. Rakennusta laajennettiin vuonna 2003 uudisosaalla pihasiipiä purkamalla Arkkitehtitoimisto Davidsson Oy:n suunnitelmien mukaan.

Oppimiskeskus Aleksandria on keskustakampuksen opiskelun ja opetuksen palvelutalo ja opiskelijoiden kohtaustapaikka, joka tulee liittymään kiinteästi tulevaan keskustakampuksen kirjastoon. Atk-työpisteet ovat käytävissä 24 tuntia vuorokaudessa. Talossa toimii myös Kielikeskuksen itseopiskelupiste, opetusteknologiakeskus ja tietotekniikkaosaston palveluyksikkö. Oppimiskeskus Aleksandria liittyy kiinteästi nykyisen opiskelijakirjaston ja tulevaisuudessa uuden kampuskirjaston toimintoihin ja tiloihin niin, että niiden tilat täydentävät toisiaan. Aleksandrian puolelle jäävät atkluokat, ryhmätyötiloja ja runsaasti opiskelijoiden työskentelytiloja.

2.2.4 Nykyiset jalankulku- ja liikennejärjestelyt

Kaisa-taloon on jalankulkuyhteys Vuorikadulta, Kaisaniemenkadulta, metroasemalta, Fabianinkadulta sekä Hirvi-korttelin läpi sisäyhteyksinä Porthaniasta Aleksandriaan ja opiskelijakirjastoon. Kiinteistön kautta kulkee epävirallinen yleinen jalankulku-reitti hisseillä metroaseman tasosta Fabianinkadun pihatason ja edelleen kadulle. Ajoyhteydet rakennukseen ovat Fabianinkadulta ja Kluuvin huoltotunnelista. Liikkeen tavaraliikenne tapahtuu pääasiassa Fabianinkadun huoltopihan kautta.

2.3 Kilpailun sisältö ja tavoitteet

2.3.1 Rakennusta koskevat lähtökohdat ja tavoitteet kilpailuohjelman mukaan

Keskustakampuksen kirjasto -visio: ”Keskustakampuksen tiedekirjasto on opiskelijoiden ja tutkijoiden arvostama tutkimus-, opiskelu- ja työskentely-ympäristö, jossa moderni teknologia ja arkkitehtuuri tukevat kirjastoon sijoitettujen tieteenalojen perus- ja erikoispalveluja”

Keskustakampuksen kirjasto -missio: ”Keskustakampuksen kirjasto palvelee ensisijaisesti kampuksella tehtävää tutkimusta ja siihen perustuvaa opetusta sekä opiskelua tarjoamalla asiakkaidensa käyttöön ajantasaiset, monitieteiset ja kattavat kokoelmat, modernit palvelut ja viihtyisät, luovuutta edistävät tilat. Kirjasto on näkyvä ja ulospäin suuntautuva humanistis-yhteiskunnallinen tutkimustiedon näyteikkuna ja avoin kaikille tiedontarvitsijoille.”

Kilpailutehtävänä on suunnitella Kaisaniemenkatu 5 kiinteistöstä toimiva, arkkitehtonisesti korkeatasoinen, aktiivinen ja innostava kokonaisuus, johon sijoittuvat Helsingin yliopiston keskustakampuksen kirjasto sekä kampuskirjastojen yhteisiä kirjastopalveluita. Lisäksi kokonaisuuteen sijoittuu yliopiston vielä nimeämätöntä laitostilaa, liiketilaa sekä huolto-, lastaus- ja teknistä tilaa. Nykyiset liiketilat korjataan ja nykyinen pysäköintilaitos puretaan ja korvataan uudisosalla. Kilpailulla haetaan muuntojoustavaa ratkaisua, jossa kirjasto-, laitos- ja liiketilan rajat voivat muuttua tulevaisuuden tilatarpeiden mukaan.

Tavoitteena on saada jatkosuunnittelun pohjaksi ratkaisu, joka on

- rakennuksena arkkitehtonisesti korkeatasoinen ja ympäristöönsä sopiva
- tieteellisenä kirjastona toimiva, toiminnan ja sen asettamien vaatimusten kehittyessä muuntuva ja monikäyttöinen
- tiloiltaan logistisesti selkeä, toimintojen löydettävyyden kannalta helposti hahmottuva
- yleisilmeeltään edustava ja kiinnostava, innovatiivisuutta tukeva, viihtyisä kohtaamispaikka ja työympäristö niin asiakkaille kuin työntekijöillekin
- rakennusinvestointina toteuttamiskelpoinen ja elinkaaritaloudellisesti edullinen rakennus
- asiakkaiden ja työntekijöiden toimintaympäristönä esteetön

2.3.2 Asemakaavalliset ja kaupunkikuvalliset lähtökohdat ja tavoitteet

Uuden suunnitelman tulee perustua asemakaavalliseen periaatteeseen korttelin yhtenäisestä räystäslinjasta ja likimääräisestä yhtenäisestä ylimmästä korkeusasemasta, jotka ovat jo nykyisin kaupunkikuvan voimakkaita ominaispiirteitä.

Asemakaavallisen tavoitteen mukaan rakennuksen enimmäisbruttoala on noin 28 000 m². Tästä noin 14 500 m² sijoittuu Vuorikadun tason (+10.7) alapuolisiin tiloihin. Tekniset tilat ja varastot sisältyvät edellisiin.

Kaisaniemenkadun katutasolla ja metroaseman tasolla tulee säilyttää myymälä- ja liiketiloja, jotka ovat osa elävänä säilytettävää Kaisaniemenkadun kauppakatua ja keskustan kaupunkikuvaa. Kaikki katutasokerrokset tulee käsitellä katutilaan liittyvinä tiloina.

Kirjastohanke tarjoaa harvinaisen tilaisuuden luoda uutta arkkitehtuuria keskustan kaupunkikuvaan. Rakennus näkyy Rautatientorilta saakka muodostaen Kaisanie-

menkadulla päätenäkymän. Kaisaniemenkadun aukiolta katsottuna korostuvat rakennuksen julkisivut yksityiskohtineen, erityisesti rakennuksen näyteikkunakerrokset, sekä Vuorikadun portaikon kohdalla oleva kadun päätettä korostava rakennuksen ulokkeiden muodostama porttiaihe. Rakennuksen Fabianinkadun puoleisen julkisivun räystääslinja ja kattomaailma näkyvät pitkälle empirekeskustaan päin. Julkisivujen käsitteleminen korkeatasoiseksi kaupunkikuvalliseksi elementiksi on tärkeää.

Näkymät empirekeskustasta rakennuksen suuntaan on huomioitava. Myös näkymät rakennuksesta empirekeskustaan, Kaisaniemenkadulle ja Rautatientorille ovat hyviä lähtökohtia rakennuksen suunnittelulle. Kaupunkikuvassa näkyvät rakennuksen yläosat tulee käsitellä arkkitehtonisesti julkisivun tapaan.

2.4 Hankkeen laajuus ja tilaohjelma

2.4.1 Tilaohjelma

Kilpailuohjelmassa Kaisa-talokokonaisuudelle esitettiin seuraava tilajakauma yksiköittäin pinta-alojen liikkumavaroina. Suuntaa antava yksityiskohtaisempi tilaohjelma oli ohjelman liitteenä.

	m ²
Yleiset tilat	2 500 – 3 500
- puolijulkinen kulkureitti	
- kahvila n. 200 m ²	
- huolto-, lastaus- ym. n. 500 m ²	
- tekniset tilat n. 2000 m ²	
Kirjastokokonaisuuden tilat	12 000 – 15 000
- kirjaston yleiset tilat	
- asiakaspalvelutilat	
- henkilökunnan työtilat	
- asiakkaiden työskentelytilat	
- kokoelmatilat	
- varastot	
Liiketilat	3 000 – 5 000
- myymälätilat	
- toimistotilat	
Yliopiston laitostilat	1 000 – 3 000
- työhuonetilaa	
Varastotilat	1 000 – 3 000
Yhteensä noin 23 000 m²	

2.5 Suunnitteluohjeet

2.5.1 Yleiset tilat

Yleisiä tiloja ovat puolijulkinen käytäväyhteys, joka mahdollistaa kulkemisen korttelin läpi Kaisaniemenkadulta Fabianinkadulle, sekä kirjaston läheisyyteen sijoittuva kahvila. Tavaraliikenne tapahtuu keskustan huoltotunnelin kautta 2. kellarikerroksesta, jonne sijoittuvat tavarantoimitus, vastaanotto, lastaus ja jätetilat.

2.5.2 Kirjastokokonaisuuden tilat

Helsingin yliopiston keskustakampuksen kirjastopalvelujen yhdistämisestä muodostuu toiminnallinen kokonaisuus, jonka keskeisiä tekijöitä ovat asiakasvirtojen ohjaus eri kerrosten ja toimintojen välillä, suuret lainausmäärät ja siitä johtuva suurten aineistomäärien liikkuttelu useiden kerrosten välillä, peruspalvelujen ja henkilökohtaisten erikoispalvelujen saatavuus, rauhallisten tilojen erottaminen vilkkaista alueista, erilaisten aineistojen käyttötarpeiden huomioonottaminen, erilaiset oppimisympäristöt, käyttäjäkunnan erilaiset profiilit, monitieteisyys ja -kulttuurisuus. Lisäksi jatkuvasti muuttuva toimintaympäristö ja tulevaisuuden tarpeet edellyttävät tiloilta rakenteiden joustavuutta, muunneltavuutta ja moduulisuutta.

Kirjaston tilaohjelma perustuu tilatyypikohtaisiin pinta-aloihin ja tilavyöhykkeisiin, joiden sisällä on mahdollisuus toimintojen muunteluun. Toimintakokonaisuudet muodostetaan asiakkaiden toimimisen ja kulkureittien, henkilökunnan työskentelyn ja reittien sekä aineiston liikkumisen mukaan. Toiminnallisia vyöhykkeitä muodostavat mm. asiakaspalvelutilat, asiakkaiden työskentelytilat, kokoelmatilat, henkilökunnan työtilat, tukipalvelut, laitetilat ja varastot. Toinen vyöhykkeistämiseen vaikuttava tärkeä suunnitteluperiaate on toiminnan aktiivisuuden taso ja syntyvä äänimaailma.

Sisääntulotilat, aulatoiminnot, kulkuyhteydet

Kirjastolle tuli muodostaa toiminnat yhdistävä helposti hahmotettava sydän, joka voi olla aula, keskushalli tai muu kokoava tila. Kirjaston valvottavuuden takia asiakas-sisäänkäyntien määrä tuli pitää mahdollisimman vähäisenä. Keskusaulaan tuli olla yhteys niin Fabianinkadulta, Hirvi-korttelista kuin Kaisaniemenkadun suunnasta. Suoraa valvomatonta kulkuyhteyttä metrotunneliin ei pidetä turvallisuuden kannalta mahdollisena. Fabianinkadulla olevan nykyisen huoltopihan paikkaa tuli tutkia kirjaston pääsisäänkäynnin sijoituspaikkana.

Logistiikan kannalta korostettiin sitä, että olennaista on suunnitella aineisto- ja tavaliikenteen reitit sujuviksi. Nykyiset Fabianinkadun puoleisella julkisivulla sijaitsevat tavarahissit voi purkaa ja korvata uusilla hisseillä. Muut olemassa olevat hissit tuli pyrkiä hyödyntämään.

Oppimiskeskus Aleksandrian huomioimista kirjaston toimintojen sijoittamisessa ja kulkuyhteyksien järjestämisessä pidettiin tärkeänä. Kaikilta kirjaston kerrostasoilta oli pyrittävä saamaan yhteys Aleksandrian tiloihin.

Asiakaspalvelutilat

Asiakaspalvelutilat koostuvat asiakaspalvelukeskuksesta (lainauspiste, itsepalvelulainausasema, neuvontapiste), pienemmistä lainausautomaattipisteistä, tieto- ja kaukopalvelu- sekä käyttäjäkoulutustiloista. Lainaus- ja palautustoiminnoissa sekä aineiston paikantamisessa tavoitteena on uuden teknologian ja automatiikan käyttöönotto. Asiakkaiden itsepalvelu lisääntyy rutiininomaisissa tehtävissä. Palvelukeskuksen tulisi sijoittua keskeiseen sisääntulokerrokseen kirjaston aktiivisimmalle toiminta-alueelle. Lainausautomaattipisteitä voi olla useampia sisäänkäyntien lähetyvillä. Kokoelmien yhteyteen tuli sijoittaa erityisneuvonnan ja erikoisalojen asiantuntemusta vaativat tietopalvelun palvelupisteet tieteenalakohtaisesti.

Asiakkaiden työskentelytilat

Asiakkaiden työskentelytiloja ovat omatoimiseen opiskeluun tarkoitettut erilaiset lukusalit, kokoelmatiloissa olevat luku-, aineistonselailu- ja atk-työskentelypaikat, ryh-

mätyötilat ja tutkijanhuoneet. Suunnittelun lähtökohtana oli nykyisten työskentelypaikkojen määrä eli noin 1200 paikkaa. Työskentelypaikat tuli sijoittaa nykyisistä kirjastotiloista poiketen painotetummin kokoelmatiloihin ja ryhmätyötiloihin. Asiakkaiden työskentelytilojen suunnittelussa piti ottaa huomioon niiden sijoittaminen toimeliaisuudeltaan ja äänimaailmaltaan erilaisille vyöhykkeille.

Palveluvyöhykkeille sijoitettiin lyhytaikaista tiedonhakuja varten tarkoitettut työpisteet sekä kirjaston yhteiskäyttöiset luku- ja atk-työskentelysalit. Langattoman verkon yleistyessä opiskelijoiden omat kannettavat tietokoneet lisääntyvät ja työskentely siirtyy keskitetyistä salitiloista kokoelmatiloihin. Tämä tuo joustoa ja muuntelumahdollisuuksia tilasuunnitteluun ja työpisteiden järjestelyyn.

Työskentelyvyöhykkeet tieteenalakokoelmien läheisyydessä sisältävät sekä luku- paikkoja, aineistonselailupaikkoja että atk-työskentelypisteitä. Työpisteistä muodostetaan kokoelmahyllyillä tai muilla kalusteilla rajattuja rauhallisia saarekkeita, jossa isompien pöytäryhmien paikat erotetaan toisistaan seinäkkeillä. Työpöytien tulee olla kooltaan riittäviä tietokoneen käyttöön, kirjoittamiseen ja useamman kirjan selailuun. Asiakkaille varataan liikuteltavia kaappeja aineiston säilyttämistä varten. Kaapit kootaan taukojen ajaksi ”parkkipaikoille”. Vastaavaa ratkaisua kehitellään myös lainattavia tietokoneita varten. Kokoelmien yhteydessä voi olla myös oleskelutilatyyppisiä kalustekokonaisuuksia.

Lukuvyöhykkeille tuli pyrkiä sijoittamaan hiljaiset lukusalit, ryhmätyötilat ja tutkija-huoneet. Ryhmätyötilat ovat erikseen varattavia, pienten ryhmien työskentelytiloja. Hiljaisten lukusalien rauhallisuuteen ja akustisiin ominaisuuksiin tuli kiinnittää erityistä huomiota.

Kokoelmatilat

Tulevan keskustakampuksen kirjaston kokoelma- ja palvelukonsepti perustuu tieteenalakokonaisuuksiin, joita on kymmenkunta. Kirjastolle muodostetaan myös yhteinen kokoelmaosa sekä kurssikirjakokoelma. Nykyiset kokoelmat karsittuina ja päällekkäisyydet poistettuina olivat tilamitoituksen lähtökohta.

Kokoelmatilat ovat joko avoimia kokoelmatiloja, joihin asiakkailta on pääsy, tai asiakkailta suljettuja varastotyyppisiä kokoelmia. Tilamitoitukseen voidaan vaikuttaa valituilla säilytystavoilla. Osa (n. 1/3) kirjaston avokokoelmista kalustetaan varastomaisiin ratkaisuihin käyttäen tiivishyllyjä (liukuhyllijä) ja kuuden hyllykerroksen kiinteitä hyllyjä, 1,5 metrin keskeltä keskelle sijoittelulla. Suljetuissa kokoelmissa käytetään pelkästään tiivishyllysäilytystapaa. Muihin avokokoelmiin (n. 2/3) kehitetään muunneltavissa oleva, erityyppisiin säilytystapoihin perustuva ratkaisu.

Kirjaston työtilat

Kirjaston työtilat tuli sijoittaa asiakaspalvelukeskukseen ja tieteenalakohtaisiin palvelupisteisiin sekä toisaalta keskitettyjen ja yhteisten kirjastopalveluiden tiloihin. Tieteenalakohtaisten kokoelmien yhteydessä ovat erityisasiantuntemusta edellyttävät palvelut ja henkilökunta, jolla on esim. tarvittava kielitaito. Asiakaspalvelukeskuksessa suoritetaan yleisneuvontaa ja peruspalvelua. Tietotekniikkaosaston atk-tuen työpisteet sijoitettiin asiakaspalvelukeskuksen yhteyteen.

Yhteisen ja keskitetyn palvelun tiloihin kuuluvat hankinta- ja luettelointikeskus, koordinoitiin, uusiin hankkeisiin ja projekteihin liittyvän toiminnan tilat sekä toimialajohdon tilat.

Työtilat tuli suunnitella sekä yhden tai useamman hengen työhuoneina että avotiloina. Avotiloihin sijoitetaan pääasiassa toimintalähtöisiä, yhteiskäyttöisiä työpisteitä ja projektihenkilökunnan työpaikkoja.

Kirjaston muut tilat

Muita tiloja ovat henkilökunnan kokoustilat sekä tauko- ja sosiaalityilat, joiden ryhmitelyyn ja laatuun tulee kiinnittää erityistä huomiota näin suuressa yksikössä.

Palvelukeskuksen ja kokoelmien yhteyteen tarvitaan nk. toimiston aputiloja kopiokoneille, tulostimille ja lähivarastoille. Samaan kokonaisuuteen sijoitetaan puhelinkopit kännykkäpuheluja varten.

2.5.3 Liiketilat

Liiketilojen suunnittelussa korostettiin yhtenäisen yhden toimijan tilakokonaisuuden suunnittelua. Liiketilat sijoitetaan pääasiassa Kaisaniemenkadun tasoon ja metro-tasoon. Myymälätilaan tulee suunnitella näkyvät sisääntulot ja järjestää näyteikkuna ainakin Kaisaniemenkadulle.

2.5.4 Yliopiston laitostilat

Rakennukseen tuli sijoittaa yliopiston laitostilaa kokonaispinta-alan puitteissa. Tilojen tuleva käyttäjä ei ollut vielä tiedossa, joten tilat tuli suunnitella muuntojoustaviksi toimistotyötiloiksi, jotka on mahdollista ottaa myös kirjastokäyttöön.

Muut suunnitteluohjeet

Rakennuksen alimmissa kerroksissa sijaitsevat väestönsuojat tuli pyrkiä säilyttämään. Lisärakentamisesta aiheutuva mahdollinen lisäsuojapaikkojen tarve hoidetaan ostamalla väestönsuojapaikat kiinteistön ulkopuolisista tiloista.

Suunnittelussa tuli huomioida valtion toimitilojen turvallisuusohjeet. Turvallisuusjärjestelyt pyritään toteuttamaan ensisijaisesti tilojen ja toimintojen tarkoituksenmukaisella sijoittelulla, jota täydennetään sähköisillä turva- ja kulunvalvontajärjestelmillä.

Suunnittelun lähtökohtana oli pysäköintitasojen ja ramppien purkaminen. Purettavien pysäköintitilojen alapuoliset runkorakenteet tuli säilyttää entisellään lukuun ottamatta huoltopihan ja tavarahissien muutosten aiheuttamaa purkamista. Muut vertikaaliyhteydet kuten hissit ja portaat tuli pyrkiä säilyttämään mutta pakottavista syistä ne sai purkaa. Nykyiset julkisivut voitiin korvata uusilla.

Hirvi-korttelin keskusjäähdytyksen lauhduttimet sijaitsevat nyt pysäköintitalon katolla. Tulevaisuudessa siirrytään kaukokylmän käyttöön. Nykyiset sähköpääkeskus ja muuntamo sijaitsevat purettavien pysäköintitasojen kerrostasoilla. Ko. tekniset tilat tuli sijoittaa rakennuksen Fabianinkadun puoleiseen osaan esim. huoltotunnelin kerrokseen. Ilmanvaihtokoneet tuli pyrkiä sijoittamaan ylimpiin kerrokseen rakennuksen enimmäiskorkeuksien sisäpuolelle.

Kiinteistön huoltoliikenne tullaan hoitamaan keskitetysti Kluuvin huoltotunnelin kautta, joka tullaan yhdistämään keskustan huoltoväylään. Huoltopihalle sijoitetaan kaksi jätipuristinta sekä jätteiden lajittelutilat. Tontille ei tarvinnut järjestää autopaikkoja, sillä ne varataan ympäristön pysäköintilaitoksista.

2.5.6 Kestävä kehitys

Suunnittelussa tuli pyrkiä ekologisesti kestäviin ratkaisuihin. Rakennukset ja rakenteet tuli suunnitella kestäviksi, pitkäikäisiksi ja helposti huollettaviksi sekä korjattaviksi. Rakennejärjestelmissä pyrittiin sellaiseen ratkaisuun, että rakennuksen muunneltavuuden ja tilajouaston edellyttämät systemaattiset taloteknisten järjestelmien reititykset ovat mahdollisia. Energiahuollon kannalta keskeisenä tavoitteena oli energiatarpeen vähentäminen.

2.6 Kilpailuehdotusten arvosteluperusteet

Ensisijaisina arvosteluperusteina olivat arkkitehtoninen kokonaisratkaisu ja toimivuus, liittyminen kaupunkirakenteeseen ja kaupunkikuvaan. Tämän lisäksi arvostelussa kiinnitettiin huomiota esteettömyyteen, investointikustannuksiin ja elinkaaritaidellisuuteen.

Kokonaisratkaisu ja ehdotuksen kehittämiskelpoisuus olivat arvioinnissa tärkeämpiä kuin yksityiskohtien virheettömyys. Parhaista ehdotuksista laadittiin laajuus- ja kustannusvertailut.

3 Yleisarvostelu

3.1 Kaupunkikuvallinen ratkaisu

3.1.1 Sijainti kaupunkirakenteessa

Rakennuspaikka sijaitsee keskeisesti Kaisaniemen alueella. Se on yleiskaavan keskustatoimintojen aluetta ja rajoittuu hallinnon ja julkisten palvelujen alueeseen. Rakennus liittyy Kaisaniemen kauppakatuun ja Vuorikatuun sekä metroasemaan. Fabianinkadun toinen puoli kuuluu vanhan empirekeskustan -kaupunginosan suojelu- asemakaavan alueeseen. Rakennus on myös liittynyt suoraan Hirvi-korttelin keskustakampuksen tiloihin.

Keskustalle ominaista katutasojen elävyyttä ja liiketilojen sijoittamista uuteen rakennukseen pidettiin ohjelmassa tärkeänä. Kirjaston liittymistä keskustakampuksen tiloihin pidettiin tärkeänä. Kirjaston pääsisäänkäynniksi oli ohjelmassa osoitettu Fabianinkadun puoli. Ohjelmassa esitettiin myös toivomus yleisen jalankulun yhteydestä Kaisaniemenkadulta Fabianinkadulle.

3.1.2 Kaupunkikuvallinen sijainti

Rakennuspaikalla on erittäin keskeinen ja näkyvä kaupunkikuvallinen sijainti Eliel Saarisen muotoileman Kaisaniemen kadun (Murtokatu) kaarevissa linjauksessa ja se sijoittuu pienoisaukion reunaan ja rajaa porttiaiheella Vuorikadulle nousevaa portaikkoa. Viereisten rakennusten julkisivut ovat perinteisesti olleet punatiiltä. Rakennuksille on leimaa antavaa yhtenäinen voimakas räystäslinja sekä melko yhtenäinen kattokorkeus.

3.1.3 Kilpailuehdotukset yleisesti

Uuden julkisivun suunnittelu näkyvälle paikalle keskustan korttelirakenteessa on poikkeuksellinen suunnittelutehtävä ja mahdollisuus. Myös paikan huomioonottaminen sekä suunnitteluohjelman monet vaatimukset tekivät tehtävästä vaativan.

Kilpailutehtävä osoittautuikin erittäin haasteelliseksi. Lähes kaikissa ehdotuksissa oli pitäydytty korttelin nykyisissä räystäs- ja kattokorkeuksissa. Suhde Kaisaniemenkadun rajauksiin sen sijaan oli monipuolisempi. Kadun kaarevaan muotoon perustuvia julkisivulinjoja pidettiin sopivimpana ratkaisuna. Osa ratkaisusta tukeutui nykyisten tontinrajojen tarkkoihin suorakulmaisiin linjoihin ja pienessä osassa ehdotuksia oli voimakkaitakin sisäänvetoja ja katuun liittyvien sisäpihojen muodostamista.

Osa kaupunkikuvallisesti parhaista ehdotuksista otti Kaisaniemenkadun kaarevat linjaukset suurpiirteisesti huomioon ja osassa näistä oli myös Vuorikadun perinteiselle porttiaiheelle annettu uusi arkkitehtoninen tulkinta.

Rakennuksen yläosista ja kerroksista katuja pitkin avautuvia poikkeuksellisia kaupunkinäkömiä oli hyödynnetty vain muutamassa ehdotuksessa.

Kilpailuehdotuksissa oli kahdenlaista suhtautumista perinteiseen tonttijakoon. Osassa ehdotuksia kirjasto oli jaettu katujen mukaan kolmeen erilaiseen julkisivuun. Toisessa osassa oli käsitelty kirjastoa yhtenä rakennuksena, jolla oli samanlaiset julkisivut kaikille kaduille. Palkintolautakunta piti jälkimmäistä ratkaisutapaa parempana, koska kyseessä on uusi julkinen rakennus keskustassa.

Vaikka rakennuspaikka on arvokkaassa ja omaleimaisessa perinteisessä keskustakorttelissa on kilpailussa ehdotettu lähes kaikkia mahdollisia julkisivumateriaaleja ja arkkitehtonisia lähestymistapoja. Palkintolautakunta piti parhaina töitä, jotka kaupunkikuvallisesti ja arkkitehtonisesti antoivat uuden arkkitehtonisen tulkinnan Kaisaniemenkadun kaareville linjauksille ja tiilimateriaalin käytölle.

Kilpailuohjelman mukaisten myymälätilojen sisäänkäyntien, kirjastoon johtavan sisäänkäynnin sekä korttelin läpi johtavan jalankuluyhteyden sovittaminen Kaisaniemenkadun suhteellisen lyhyeen julkisivusuuteen osoittautui vaikeaksi.

Kilpailijat korostivat yhteyttä Kaisaniemenkadun tasoon. Se johti erilaisten sisäänkäynti- ja porrassyvennysten ja aiheiden muodostamiseen. Parhaimmillaan nämä viestivät sommitelmallisesti julkisen rakennuksen arkkitehtuurista ja huonoimmillaan ne muodostivat epäkäytännöllisiä ja häiriöalttiita välitiloja tai syvennyksiä.

Kaupallisten tilojen avautuminen Kaisaniemenkadulle sai kaupunkikuvallisesti toissijaisen aseman. Kaupalliset tilat oli sijoitettu metrotasolle ja osittain Kaisaniemenkadun tasoon.

Vuorikadun tasoon oli vain osassa ehdotettu kadulle avautuvia toimintoja. Palkintolautakunta piti suljettujen toimisto- tai neuvottelutilojen sijoittamista katutasoon huonona, sen sijaan esimerkiksi kirjaston kahvilan sijainti Vuorikadun tasossa tuntui hyvältä ratkaisulta.

Kilpailuohjelman mukaisen korttelin läpi johtavan yleisen jalankulkuväylän muodostaminen johti osassa ehdotuksia ratkaisumalliin, jossa väylä oli voimakkaasti kaupunkikuvaan näkyvä korkea tila, joka jakoi kirjastomassan kahteen osaan. Tämä kanjoni-malli tarjosi eräitä kaupunkikuvallisia ja arkkitehtonisesti myönteisiä mahdollisuuksia ja ominaisuuksia. Ratkaisumalli johti kuitenkin useimmiten epäkäytännöllisiin sisätilan ratkaisuihin sekä ylikorostettuun tilankäyttöön toissijaisen yhteyden muodostamisessa.

Ratkaisut osoittivat, että korostetulle korttelin läpi johtavalle sisäkadulle ei ole yleistä tarvetta ja että sitä on vaikea sovittaa kirjastotoiminnan tarpeisiin.

Ehdotuksissa oli myös erilaisia ratkaisutapoja sisätilan jäsentymiseen. Kanjoni-mallissa keskeisin sisätila hahmottui ensisijaisesti siirtymätilaksi tai sisäkaduksi vaikka siihen olisi pyritty integroimaan kirjaston asiakaspalvelun tilat.

Täysin vastakkainen lähestymistapa on rakentaa voimakas korkea keskeistila, joka muodostaa kirjaston asiakaspalvelun alueen ja joka antaa vahvan identiteetin kirjastolle ja perillä olon tunteen kävijälle. Keskeistilan lisäksi korkeita tiloja on muodostettu myös julkisivuihin avautumaan katunäkymiin.

3.2 Arkkitehtoninen ratkaisu

3.2.1 Ulkoarkkitehtuuri

Kilpailussa esitettiin hyvin monenlaisia ja monesta materiaalista koostuvia julkisivuehdotuksia. Tarjonta vaihteli monen rakennuksen ilmeeksi pilkotusta julkisivusta yksiaineiseen, yhden rakennuksen käsittelyyn. Kilpailu osoitti, että paikka on erityisen vaativa kaupunkikuvallisesti. Kaisaniemenkadulla, Vuorikadulla ja Fabianinkadulla on kullakin omat erityispiirteensä. Palkintolautakunta katsoi että parhaat tulokset syntyvät yhtenäisestä julkisivukäsittelystä eri kadunpuolilla. Näin muodostuu yksi hahmotettava kokonaisuus eri puolilta lähestyttäessä. Näin rakennukselle syntyy voimakas identiteetti (esim. ehdotus "ADALAJ"). Kirjasto hahmotuu keskustassa merkittäväksi julkiseksi rakennukseksi.

Oli myös myönteistä, että julkisivumateriaaliksi valittiin ympäröivien talojen julkisivumateriaaleja. Tällä tavoin rakennus sitoutuu paikkaan ja sen materiaali- ja muotomaailmaan. Fabianinkadulla materiaalikirjo oli moninainen. Sinne katsottiin soveltuvan uusi-ilmeinen julkisivu täydentämään rakennusrivistön monenkirjavaa ilmettä. Kaisaniemenkadun päävoittoisesti punatiilinen miljöö antoi aihetta punatiilen käyttöön Kaisaniemenkadulla ja Vuorikadulla (esim. ehdotus "AVAUS").

3.2.2 Sisäänkäynnit

Useat eri lähestymissuunnat muodostivat ongelmalliset lähtökohdat kirjaston sisäänkäyntien ja keskusaulan järjestelyille. Palkintolautakunta katsoi jo kilpailuohjelmassa esitetyn pääsisäänkäynnin parhaaksi paikaksi Fabianinkadun puolen, mistä pääosa opiskelijoista saapuu kirjastoon. Pääaulan ja asiakaspalvelukeskuksen oli hyvä sijoittaa Fabianinkadun pääsisäänkäynnin läheisyyteen (esim. ehdotus "AVAUS"). Yhteyttä Porthaniasta tulevasta yhdyskäytävästä pidettiin myös tärkeänä. Parhaimmissa ehdotuksissa tämä yhteys johdettiin vaivatta asiakaspalvelukeskukseen Fabianinkadun tasossa.

Ehdotus "ADALAJ" otti Hirvi-korttelin läpi tulevan yhdyskäytävän pääaiheekseen, rakennusmassan läpi kulkevaksi kanjoniksi pohjois-eteläsuunnassa.

Kaisaniemenkadun sisäänkäynti korostui useassa ns. kanjoni-typologian ehdotuksessa. Puolijulkisesta kulkuväylästä korttelin läpi Kaisaniemenkadulta Fabianinkadulle oli tehty pääaihe kirjastoon. Monissa ehdotuksissa tämä väylä ylikorostui ja siitä tuli päätila kirjastoon olematta kuitenkaan kirjastoa kokoava sydäntila kirjaston sisällä. Kanjoni jakoi usein kirjaston ongelmallisesti kahtia. Toiminnot jakaantuivat kapeisiin vyöhykkeisiin. Puolijulkisen kulkuväylä katsottiin riittäväksi ehdotuksissa, jotka johtivat sen matalana kulkuväylänä kirjaston sivuitse Kaisaniemenkadulta Fabianinkadulle ja sieltä kirjaston pääsisäänkäynnille (esim. ehdotus "AVAUS").

Vuurikadun sisäänkäynnin katsottiin parantavan kirjaston saavutettavuutta ja useissa ehdotuksissa se olikin esitetty onnistuneella tavalla. Parhaissa ehdotuksissa Vuorikadun tasoa oli elävöitetty toiminnallisesti, esim. kahvila oli sijoitettu houkuttelevasti Vuorikadulle (esim. ehdotus "AVAUS").

Ehdotus "KIMPASSA" ratkaisi mielenkiintoisella tavalla kaikki lähestymissuunnat tasa-arvoisesti. Keskusaula oli siinä laskettu Vuorikadun tasoon minne saavuttiin portaita nousten Kaisaniemenkadulta, portaita laskeutuen Fabianinkadulta ja Porthanian yhdyskäytävästä. Vuorikadulta saavuttiin suoraan samassa tasossa keskusaulaan. Lähestyminen oli hoidettu hienosti vaikkakin se lisäsi tasonvaihtoja itse kirjastossa kulkiessa, mikä todettiin kirjaston käytön kannalta hieman ongelmalliseksi.

3.2.3 Keskeistila -typologia

Parhaan sisätilaratkaisun palkintolautakunnan mielestä muodostivat ehdotukset, jotka jäsenöivät sisätilaa keskeistilalla tai sarjalla keskeistiloja kirjaston ytimessä. Tällöin muodostui selkeästi hahmotettava kirjaston sydän jonka ympärille muut kirjaston tilat ryhmittäytyivät. Liikenne ja informaatiotoiminnot sijoittuivat näkyvästi keskeistilan läheisyyteen. Asiakaspalvelukeskus sijoittui keskeistilan tuntumaan sisäänkäyntikerrokseen. Kirjahyllyt, lukutilat ja työskentelytilat sijoittuivat reunoille. Porrasyhteys ylempiin kerroksiin sijoittui keskeisesti sydäntilan läheisyyteen. Oli ehdotuksia, jotka perustuivat yhteen keskeistilaan, kirjaston sydämeen (ehdotus "KIMPASSA") sekä ehdotuksia jotka perustuivat useamman tilan sarjaan (ehdotus "AVAUS"). Jälkimmäisessä sisätilojen sarja avautui lopuksi ympäröivään kaupunkitilaan hienolla tavalla.

3.2.4 "Kaksi tai useampi erillistä taloa" -typologia

Kilpailussa omaksi typologiakseen muodostuivat ehdotukset jotka jakoivat rakennusmassan erillisiksi taloiksi. Näissä ehdotuksissa julkisivu oli jaettu eri materiaaleista oleviin osiin (esim. ehdotukset "oikoluku", "ALUS JA MAINE"). Kokonaisuudesta syntyi helposti epäyhtenäinen ja jossain määrin levoton. Kirjastorakennus hahmottui useana erillisenä talona. Tämä saattaisi aiheuttaa hämmennystä ja orientoimisvaikeuksia kirjaston käyttäjissä. Katsottiin että kirjaston tulisi hahmottua yhtenä ehjänä kokonaisuutena keskustan kaupunkikuvassa. Moneen eri massaan jaettu kirjasto aiheutti myös orientoimisvaikeuksia kirjaston sisätiloissa. Massojen väliset valokuilut olivat usein sattumanvaraisia ja ne eivät muodostaneet toivottua keskeistilaa.

3.2.5 "Kanjoni" -typologia

Selkeän ratkaisumalliryhmän muodostivat ehdotukset, joissa ohjelmassa esitetty puolijulkinen kulkuyhteys oli kehitelty kirjaston tärkeimmäksi tilalliseksi aiheeksi. Tyypillisimmillään tila muodostui korkeaksi kanjonimaiseksi tilaksi Kaisaniemenkadun ja Fabianinkadun välille. Tätä typologiaa edustavat mm. "RAILO", "KURU" ja "UOMA". Monissa näistä ehdotuksista tilaa oli kehitetty varsin vaikuttavaksi tilaelämykseksi. Kantavana ideana tämän kulkuyhteyden korostamisen tuomaristo koki kuitenkin ongelmalliseksi. Lämpökulun merkitys korostuu liikaa, ja kokoavana tilana kanjoni jää useimmissa ratkaisuisissa liiaksi erilleen itse kirjastosta. Kerrostasoja voimakkaasti jakava vaikutus koettiin muuntojoustavuuden kannalta myös ongelmalliseksi.

3.2.6 "Muut" -typologia

Kilpailussa oli lisäksi esitetty muita ratkaisumalleja poiketen esitetyistä päätypologioista. Suuri osa näistä oli malleja missä erityistä keskeistilaa ei ollut esitetty. Ne pyrkivät luomaan identiteettiä ja orientoitavuutta muilla keinoin. Esimerkiksi ehdotus "FOS" oli lasitalo, jossa teräsrakennehila ympäröi rakennuksen. Talo avautui joka suuntaan. Ehdotus "ISBN 951" oli lasi- ja corten-verkkoon kiedottu rasia, jossa ulkoonäköön oli panostettu paljon, mutta sisätiloista ei löytynyt samanlaista mielenkiintoa. Ehdotus "AGORA" ehdotti Fabianinkadun tasosta kaksi kerrosta korkeaa julkista aukiota, joka oli tilana juhlava. Ehdotuksessa oli haettu avaraa mediateekki-henkeä. "Muut" -kategoria onnistui ulkoarkkitehtuurissa yleisesti hyvin. Syntyi mielenkiintoisia ilmeitä kaupunkikuvaan. Kirjasto sai yleensä voimakkaan identiteetin, joka oli tunnis-

tettavissa merkittäväksi julkiseksi rakennukseksi. Kategorian sisäarkkitehtuurista puuttui yleisesti kantava idea. Palkintolautakunta katsoi, että sisätilaa tulisi jäsentää keskeistila tai keskeistilojen sarja. Vertikaalilitat yhdistämässä eri kerroksia nivovat kirjaston kolmiulotteisesti hahmotettavaksi kokonaisuudeksi. Suuressa osassa ”muut” -typologian ehdotuksia tällainen keskustila puuttui.

3.3 Toiminnalliset ratkaisut

Palkintolautakunnan kirjastojen edustajat paneutuivat ehdotuksiin kirjastotoiminnan järjestämisen ja kirjaston käyttäjien näkökulmasta. Kilpailuohjelmassa todetaan, että tilojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon erilaiset oppimisympäristöt ja käyttötarpeet sekä käyttäjäprofiilit mm. monitieteisyys ja – kulttuurisuus sekä kirjasto muuttuvana toimintaympäristönä. Kilpailuehdotukset lähestyivät muuttuvaa kirjastotoimintaa hyvin erilaisista lähtökohdista, mikä teki kirjastoammattilaisten arvostelutyöstä mielenkiintoista ja haastavaa.

Käyttäjien näkökulmasta arvioitiin seuraavia toiminnallisuuteen vaikuttavia seikkoja:

- toiminnallinen kokonaisuus
- liikenneratkaisut (tavara-, asiakas-, henkilökunta-)
- lainauspalvelun tilat ja sijoitus ehdotuksessa
- neuvontapalvelujen tilat
- hyllytys
- hankinnan- ja luetteloinnin sijoitusratkaisu
- henkilöstötilat (työhuoneet, taukotilat)
- valvottavuus
- tieteenalavyöhykkeiden muodostumisen vaihtoehdot
- sisätilan luonne (valoisuus, kirjastomaisuus, miellyttävyys...)
- tilan antama mahdollisuus jatkosuunnittelussa mahdollisesti muuntuvalle toimintojen/kokoelmien sijoituksille

Arvioinnin kohteena olivat liikenneratkaisuista sekä asiakasliikenne että kirjastoaineiston liikuttelu ja henkilökunnan liikkuminen. Lähtökohtana oli tieteenalavyöhykkeiden sijoittaminen eri kerroksiin siten, että lähitieteenalojen aineistot voivat olla lähellä toisiaan, neuvonta voidaan järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla ja että käyttäjien on miellyttävää ja helppoa työskennellä ja liikkua kirjastossa. Eduksi katsottiin, että kirjastoon muodostuu vaihtelevia ja helposti muunneltavia työskentelytiloja erilaisten asiakkaiden tarpeisiin yksilötyöskentelystä ryhmätyöhön, erilaisiin lukuympäristöihin ja avariin näkyymiin saakka.

Erityisesti tarkasteltiin lainaus- ja asiakaspalvelutilojen sekä neuvontatilojen sijoittelua. Aiempien kokemusten perusteella pidettiin parhaimpana ratkaisuna asiakaspalvelun ja eniten käytettyjen kokoelmien sijoittumista katutasoon sisääntulokerrokseen, erityisesti kun kyseessä ovat suuren opiskelija- ja tutkijayhteisön vilkkaasti käyttämät palvelut. Myös kirjaston valvottavuus ja eri suunnista tapahtuvien sisääntulojen ja poistumisteiden sijainnit olivat tärkeitä arvostelukriteereitä.

Hyvin varhaisessa vaiheessa muodostui yhteinen käsitys siitä, ettei kirjastotila kuitenkaan voi jakautua kovin voimakkaasti, vaan tavoitteena on saada aikaan mahdollisimman yhtenäinen toiminnallinen kokonaisuus. Tilaratkaisun toivotaan edistävän yhtenäisen kampuskirjaston muodostumista, yhteisen identiteetin luomista ja kokoelmien tieteen rajat ylittävää käyttöä. Siltaratkaisujen ei katsottu toimivan riittävän yhdistävinä ratkaisuin.

Tärkeä tekijä arvostelussa oli tilojen riittävyys, erityisesti kokoelma-, henkilökunta- ja asiakastiloille varattu tila maanpäällisissä kerroksissa, tilojen sijoittelu verrattuna kilpailuohjelmaan sekä muuntojoustavuus. Henkilökunnan työhuoneiden sijainti oli myös erityistarkastelun kohteena, samoin hankinta- ja luettelointitilojen sijainti. Luonnonvalon ohjaaminen henkilökunnan työtiloihin katsottiin eduksi.

Ehdotuksia vertailtiin lisäksi tilojen yleisen valoisuuden ja erilaisten äänivyöhykkeiden muodostamisen sekä tiloissa liikkumisen ja esteettömyyden näkökulmasta. Myös kahvilan sijoitus ja kahvilatilan houkuttelevuus nousi tarkastelussa esiin.

Kirjastotilan tulee toimia valoisana ja miellyttävänä, kirjastomaisena työympäristönä, ja kirjastotilojen tulee selkeästi erottua rakennukseen jäävästä liiketilasta. Myös rakennuksen julkisivuratkaisua pidettiin tärkeänä osana arvostelua. Rakennuksen tulee olla ajaton, ympäristöön sopiva ja samalla hengeltään selkeästi identifioitua tutkijoiden, opettajien ja opiskelijoiden yhteiseksi kohtaamis- ja työskentelypaikaksi – akateemiseksi kirjastorakennukseksi.

3.4. Tekniset ratkaisut

Myös teknisten ratkaisujen osalta suunnittelutehtävä oli erityisen vaativa. Kuitenkin kilpailuehdotusten perusteella voitiin arvioida, että vain osa kilpailuun osallistuneista ryhmistä oli käyttänyt apunaan rakenne- tai LVI-asiantuntijoita.

Kilpailun lähtökohtana ollut pysäköintitasojen ja ramppien purkaminen oli kaikissa ehdotuksissa toteutettu ohjelman mukaisesti. Samoin uuden huoltopihan alueella purkutyöt oli yleisesti ratkaistu yhtenevällä tavalla, mutta purkutöiden laajuus eri ratkaisuissa riippui huoltotilan sijoittelusta ajoreitteihin ja tavarahisseihin nähden. Pääosa ehdotuksista oli päätynyt Fabianinkadun julkisivulla sijaitsevien tavarahissien purkamiseen, mutta muut vertikaaliyhteydet oli yleensä säilytetty. Myös nykyiset julkisivut oli kaikissa ehdotuksissa esitetty uusittavaksi. Sen sijaan purettavien pysäköintitilojen alapuolisten runkorakenteiden purku- ja uusimistöiden osalta ehdotukset poikkesivat erityisen paljon toisistaan.

Kilpailuehdotuksissa kantava runko tukeutui säilytettyjen kerrosten pilareiden varaan ja paikalla valettu pilarilaattarunko oli yleisin runkovaihtoehto. Joissakin ratkaisuissa runko oli pitkälle harkittu ja suunniteltu ja kaupunkikeskustan rakentamiseen hyvin soveltuva elementtiratkaisukin oli esitetty toteuttamiskelpoisesti. Esimerkiksi ehdotuksessa "FOS" olivat rungkon rakennusratkaisut hyvin harkittuja. Uuden kirjastorakennuksen jäykistyksen vaatimukset oli myös huomioitu pääosassa ehdotuksista. Uusien hissien osalta joissakin ehdotuksissa sijoittelu oli rakennuksen muuntojoustavuutta rajoittava.

Suunnitteluohjelmassa oli asetettu tavoitteeksi nykyisten pysäköintitasojen alapuolisten kerrosten rakenteiden säilyttäminen. Useissa kilpailuehdotuksissa ei tätä kuitenkaan otettu huomioon, vaan suunnitelma perustui vain arkkitehtonisen ratkaisun peruslähtökohtiin ja johti laajoihin muutostöihin myös säilytettävien kerrosten osalta. Myös olemassa olevien liukuportaiden nykyisen sijoittelun sijasta usein esitettiin poikkeavia ratkaisuja, jotka myös johtavat laajoihin rakenneteknisiin muutostöihin.

Rakenteiden kantavuuden ja paloteknisten vaatimusten perusteella saatetaan joutua laajoihin lisävahvistuksiin kellarikerroksissa. Kilpailuvaiheen ehdotusten luonnosmaisuuudesta johtuen ratkaisujen luotettava vertailu tältä osin on vaikeaa.

Rakennuksen kaupunkikuvallisen merkityksen johdosta kilpailuehdotuksissa korostuivat julkisivuratkaisut. Kaikissa ehdotuksissa esitettiin julkisivujen uusimista ja hyvin yleisenä lähtökohtana oli lasin käyttöön perustuvat ratkaisut. Isojen ikkunoiden toteuttamiskelpoisuus ja teknisten ratkaisujen toimivuus jäivät useissa luonnosmaisisissa esityksissä selvittämättä. Erityisesti ehdotusten lasiruutujen suuri koko ja vastaavasti runkorakenteiden keveys saattaisivat varsinaisessa suunnittelussa muuttua olennaisesti tavoitteesta. Useissa ehdotuksissa on lisäksi esitetty sellaisia aiemmin kokeilemattomia ratkaisuja ja materiaaleja, joiden kokeileminen ja testaaminen esitettyssä laajuudessa ei ole suositeltavaa.

Talotekniikan ratkaisujen osalta kilpailuehdotukset poikkesivat vielä rakenneratkaisujakin enemmän toisistaan. Joissakin ratkaisuissa talotekniikan perustilavaatimukset ja systemaattisen reitityksen tarpeet oli unohdettu lähes kokonaan. Toisaalta taas muutamassa ehdotuksessa oli IV-konehuoneet sijoitettu sekä palveltavien alueiden että kattokerroksen tilojen kannalta optimaalisesti. Tällöin myös talotekniikan perusreitit olivat yleensä riittävän väljiä, esimerkiksi ehdotuksessa ”oikoluku”.

Talotekniikan muut tilavaraukset oli yleensä sijoitettu kellarikerrokseen Fabianinkadun puolelle, mistä ne parhaiten palvelevat tulevaa käyttöä. Joissakin ehdotuksissa myös IV-konehuoneet oli sijoitettu kellariin, jolloin yläkerran tilasäästöt osin kompensoituvat hankalammilla kanavointiratkaisuilla. Rakennuksen erillisten lohkojen tai tila-alueiden saavutettavuus talotekniikalla edellyttäisi monissa ehdotuksissa lukuisia uusia pystykuiluja.

Ekologisesti kestävien ratkaisujen etsimiseen ja esittämiseen oli ehdotuksissa kiinnitetty vain vähän huomiota. Rakennuksen muunneltavuuden ja tilajoustopuolelta ehdotukset poikkesivat huomattavasti toisistaan. Muutamissa ratkaisuissa kiinteän perusrakennuksen ja muuntuvan tilaosan ratkaisut oli osattu tehdä luontevasti ja tulevat muutokset hyvin mahdollistavalla tavalla.

Paloteknisten ratkaisujen osalta kilpailuehdotusten välillä ei ollut merkittäviä eroja, vaan kaikissa oli runsaasti erityisasiantuntemusta vaativia kehittämiskohteita. Erityisesti rakennuksen kokonaiskorkeudesta ja isoista valoaukoista saattaa jatkossa aiheutua lisävaatimuksia paloteknisille ratkaisuille. Myös poistumisteiden mitoituksen ja reittien osalta ehdotukset olivat monin paikoin puutteellisia.

3.5 Laajuus ja kustannukset

Kilpailuohjelmassa Kaisa-talon kokonaisuudelle esitettiin tilajakauma yksiköittäin pinta-alojen liikkumavaroina. Suunnittelun lähtökohtana oli joustava tilaohjelma, jossa kullekin tilakokonaisuudelle oli esitetty vaihteluväli. Sen tarkoituksena oli osoittaa hankkeen tavoitteena ollut tilojen muunneltavuus, jonka tuli toteutua vähintäänkin annettujen vaihteluvälien rajoissa. Esitetyt ratkaisut poikkesivat tältäkin osin toisistaan huomattavasti.

Yksityiskohtaisemman laajuus- ja kustannustarkastelun piiriin tuomaristo päätti ottaa yläluokkaan valitut seitsemän ehdotusta. Näissä ehdotuksissa rakennusten bruttoala vaihteli välillä 25 943 - 30 259 brm² ja huoneala välillä 23 603 – 27 593 huom². Kärkipään ehdotukset täyttivät kilpailuohjelmassa asetetut tilaohjelman tavoitteet vaihtelevasti, osa hyvin ja osa niukasti. Lisäksi osa kilpailuehdotuksista oli tilaratkaisuiltaan tehokkaita ja myös siten tavoitteiden mukaisia.

Tilankäytön osalta kärkipään ehdotukset täyttivät hyvin kilpailulle asetetut tavoitteet. Kokonaislaajuuden osalta ratkaisuissa pystyttiin tavoitteet jopa ylittämään.

Kustannusten osalta yksikään yläluokkaan valituista ehdotuksista ei päässyt hankkeelle asetettuun kustannuspuutteeseen. Ehdotusten kustannusarviot vaihtelivat välillä 38,8 – 45,6 milj. euroa ja laskennalliset yksikköhinnat välillä 1309 – 1639 euroa/brm². Isoimmat erot ja lisäkustannukset eri vaihtoehdoille tulivat julkisivujen rakenneratkaisuista, rakenteiden lisävahvistuksista ja purkutöistä sekä liukuportaiden ja hissien määrästä.

Rakennushankkeen kustannukset ylittivät selvästi asetetut tavoitteet. Pääasiallisina syinä tähän ovat suurempi kokonaistilamäärä sekä alemmissä kerroksissa tehtävät laajat rakennustekniset työt. Myös suunnitteluratkaisujen kalleus on osaltaan vaikuttanut kustannusten kohoamiseen. Jatkosuunnittelun johtamiselle tulee osin keskeiseksi haasteeksi kokonaiskustannusten alentaminen perusratkaisujen ajatusta menettämättä.

4 Ehdotuskohtaiset arvostelut

4.1 Palkintoluokka (Ehdotukset ovat avausjärjestyksessä)

No 3 Nimimerkki ”oikoluku”

Ehdotus jakaa kirjistorakennuksen tietoisesti kahteen eri-ilmeiseen osaan. Tälle voidaan nähdä kaupunkikuvallisia perusteita Kaisaniemenkadun ja Vuorikadun liittymäpinnassa, mutta kirjaston kaupunkikuvallisen identiteetin ratkaisu jakaa tarpeettomasti. Lajissaan ratkaisu on toteutettu taitavasti ja niin Kaisaniemenkadun puoleinen punatiilinen volyymi kuin Vuorikadun puoleinen hillitysti rapattu julkisivukin istuvat ympäröivään korttelirakenteeseen luontevasti. Voimakkaammin ja yksiainemmin näyttäytyvää ratkaisua on kuitenkin pidetty kaupunkikuvallisesti parempana.

Kirjaston toiminnallisen ja tilallisen selkärangan muodostaa rakennusmassojen väliin avattu korkea tila - ”Murtokuja”. Kirjaston pääsisäänkäynnit on sijoitettu loogisesti tämän kanjonimaisen tilan päihin, joskin Kaisaniemenkadun puoleinen pääsisäänkäynti jää alisteiseksi liiketilojen sisäänkäynneille. Myös puolijulkisena kulkureittinä toimiva ”Murtokuja” palvelee kirjaston orientoivana keskeistilana, mutta samalla se jakaa tarpeettoman paljon kokoelmatiloja ylemmissä kerroksissa. Yhteydeksi esitetyt kapeat sillat eivät ole riittäviä. Tilallisesti ”Murtokuja” jää hieman ahtaan tuntuiseksi. Vertikaalia tilaa on elävöitetty vapaasti kaareutuvalla tiilijulkisivulla, mutta portaat, sillat ja sisäjulkisivujen avaukset pirstovat tilallista vaikutelmaa. Kahvilan sijoittaminen sisälle kujalle ei anna kovin positiivista mielikuvaa kahvilatilasta. Kuten lähes kaikissa ”kanjoni” -mallin ehdotuksissa kirjaston keskeinen orientoiva tila jää läpikulutilaksi.

Toiminnallisesti ”oikoluku” edustaa kilpailun kärkeä. Asiakaspalvelukeskus on luontevasti saavutettavissa kaikilta suunnilta. Yhteiskäyttötilat on koottu toimivaksi kompaktiksi yksiköksi Vuorikadun puolelle. Liiketilat avautuvat näkyvästi katu- ja metro-tasossa. Rakenteellisesti ja taloteknisesti perusratkaisut ovat huolellisesti harkittuja.

No 4 Nimimerkki ”SOLARIS”

Rakennuksen sisäänkäynti Kaisaniemenkadulta asettuu hyvin näkymän päätteeksi Rautatien torin suunnalta katsottaessa. Oranssi ”olio” rakennuksen sisällä hahmottuu mielenkiintoisena elementtinä ulospäin. Oranssit katokset kattokerroksessa täydentävät vaikutelmaa. Kaksoisjulkisivun ulomainen pikseliruudutus herättää ihmetystä eikä sille löydy yhtymäkohtia Kaisaniemenkadun punatiilivoittoisesta ympäristöstä. Monenkirjavalla Fabianinkadulla uusi julkisivu toimii paremmin mutta sielläkin se

tuntuu irralliselta. Julkisivun ikkuna-aukotus on niukka ja näin sisätilat jäävät suhteellisen pimeiksi. Yhtenäinen julkisivunkäsittely Kaisaniemenkadulla, Vuorikadulla ja Fabianinkadulla edesauttaa ehjän kirjastokokonaisuuden syntymistä eri suunnista lähestyttäessä. Rakennukselle syntyy identiteetti.

Ehdotus esittää yhden kilpailun elämyksellisimmistä sisämaailmoista. Oranssi ”olio” kaartuu dramaattisesti yli kauppagallerian, joka toimii puolijulkisena kulkuväylänä Kaisaniemenkadulta Fabianinkadulle. Puolijulkista kulkuväylää on tehostettu liukuportailta liikkumisen helpottamiseksi. Kirjastoon on tietoisesti tavoiteltu dynaamista tunnelmaa. Pääsisäänkäynti tapahtuu Fabianinkadulta suhteelliseen kapeaan tilaan kanjonin vierelle. Asiakaspalvelukeskus sijaitsee keskeisesti L-massan kainalossa. Näin se on tavoitettavissa sekä pääsisäänkäynnistä että Porthanian yhdyskäytävältä Hirvi-korttelin läpi saavuttaessa. Syntyvä kauppagalleria on ehdotuksen päätila, mutta se ei toimi kirjaston omana keskeistilana. Se on vain läpikulkuväylä kirjaston läpi. Oranssi seinä luo tunnistettavuutta sisätiloihin ja toimii orientoivana elementtinä. Kovin paljon luonnonvaloa ei kanjonista tule kirjastokerroksiin. Oranssista kanjonista johtuen kirjaston muuntojoustavuus epäilyttää. Kattokerros on käsitelty rikkaasti. Empire-terassi ja Elielin-terassi ovat viehättäviä aiheita ja avaavat näkymiä ympäristöönsä.

Nuorekas, dynaaminen ja rento ehdotus. Kirjasto kuitenkin yleisesti mielletään keskittymisen tilaksi rauhalliseen lukemiseen, työskentelyyn ja opiskeluun. Tähän tarkoitukseen ehdotus tuntuu liian nopeatempoiselta.

No 12 Nimimerkki ”RAILO”

Kaisaniemenkadun puoleinen sisäänkäynti puolijulkiseen kulkuväylään asettuu komeasti Kaisaniemenkadun kaarteeseen. Kaupunkikuvallinen käsittely on hienovaraista ja tarkoin punnittua. Lasijulkisivu, jonka edessä on pystytiiliritilä, päästää valoa maksimaalisesti kerroksiin. Katuperspektiivistä katsottaessa tiiliritilä muodostaa yhtenäiseltä näyttävän tiilijulkisivun, mikä sopii erinomaisesti punatiiliseen ympäristöön Kaisaniemenkadulla. Liiketilerakos, kahvila ja sisäänkäyntinielu ovat harkitusti kirjasta lasia. Ne nousevat esiin tärkeinä paikkoina julkisivussa. Porttiaihe noustessa Vuorikadulle on toteutettu elegantisti erkkerillä. Aiheesta syntyy pienellä eleellä koko kampusalueen portti. Fabianinkadulla on samanlainen julkisivunkäsittely. Siellä pääsisäänkäynti hahmottuu niin ikään korkeana lasiseinänä. Julkisivu sopii moninaiselle Fabianinkadun rakennusrintamalle. Kirjaston julkisivujen samankaltaisuus eri puolilla muodostavat yhden ehjän kokonaisuuden. Rakennukselle syntyy oma identiteetti.

Rakennusmassan halkaisee puolijulkisen kulkuväylä ”railo”. Aihe on monumentaaliportaineen komea ja paljon lupaava. Valmisteleva saapuminen korttelin läpi ei huipennukaan keskeiseen kaupunkitilaan, vaan johtaa kapeikkoon vahtimestaritalan eteen. Hienon, valmistelevan saapumisen jälkeen seuraa arkisuus astuttaessa sisään kirjaston tiukkaan mitoitettuihin tiloihin. Fabianinkadun pääsisäänkäynti on myös railoon.

”Railo” jakaa kirjaston ongelmallisesti kahtia. Syntyy kapeita tiloja, jotka ovat huonosti muuntojoustavia. Kirjasto ei myöskään hahmotu yhtenäisenä kokonaisuutena sisätiloissa. Aina sisällä liikkuessa tulee vastaan ”railon” verkkoseinä, mikä estää vapaata liikkumista. Kapeat sillat eivät ole riittäviä yhdistäviä elementtejä kahtiajakautuneiden osien välillä. ”Railon” umpikatosta ja verkkoseinistä johtuen luonnonvalon tulo kirjastokerroksiin on vähäistä. Luonnonvaloa tulee sisään sitä vastoin hyvin katujulkisivuista. Pääporras, hissi ja asiakaspalvelu sijaitsevat keskeisesti L-massan kainalossa. Porthaniasta tuleva yhdyskäytävä on johdettu luontevasti asiakaspalve-

lukeskukseen. Siitä on hyvät yhteydet muille kerrostasoille. Pääporras tuntuu liian tiukkaan mitoitetulta ottaen huomioon kirjaston suuren käyttäjämäärän. Pienet, suorakaiteenmuotoiset valoaukot täydentävät hyvin kirjaston tilamaailmaa.

Ehdotus on suurella ammattitaidolla laadittu. Se on kilpailun laajan "kanjoni" -kategorian paras edustaja.

No 14 Nimimerkki "TASKU"

Kaupunkikuvallisesti ehdotus identifioituu kahdella harkitulla pääsisäänkäynnillä muodostavalla sisään vedolla. Rästyslinjat tukeutuvat kuitenkin korttelin rästyslinjoihin, mikä sovittaa ekspressiivisen arkkitehtuurin luontevasti katukuvaan. Hiekkapuhallettujen ja kirkkaiden lasipintojen muodostama veistoksellinen massa näyttyy kaupunkikuvassa selkeästi julkisena rakennuksena. Kaisaniemenkadun ja Vuorikadun porttiaihetta on voimakkaasti korostettu mustalla monoliittimaisella eleellä. Vaikka se yhdessä sisäänvedetyn julkisivun kanssa muodostaakin uuden selkeän sisääntuloalueen kampusalueelle, on se kaupunkikuvassa liiankin dramaattinen elementti.

Lähestyminen Kaisaniemenkadun ja Vuorikadun suunnasta on yhdistetty hienosti Vuorikadun tasolle syntyvän pienen aukion kautta. Kahvilan avaaminen tähän samaan yhteyteen tukee elävän kaupunkitilan muodostumista. Yhteys Fabianinkadun asiakaspalvelukeskukseen on ohjattu poikkeuksellisesti diagonaalisesti, mikä ohjaa kävijän L-muotoisen rakennuksen liikenteelliseen keskipisteeseen onnistuneesti. Tähän samaan pisteeseen ohjataan kävijät Fabianinkadun pääsisäänkäynniltä. Sen sijaan korttelin sisäinen yhteys Porthanian suunnasta on järjestetty tarpeettoman hankalasti. Aleksandrian ja Vuorikadun puoleisen siiven väliin avattu valokuilu herättää odotukset selkeästä yhteydestä asiakaspalvelukeskukseen, mutta tämä jää toteutumatta.

Kirjaston keskeistila jäsentää kokoelmatiloja hyvin ja tekee kirjastosta helposti hahmotettavan. Keskeistilan sijoittaminen tontin pohjoispuolelle jättää kokoelmakerrokset hyvin muuntojoustaviksi, mutta itse tila näyttyy arkkitehtuuriltaan hiukan tavanomaisena. Rakennuksen eteerinen ja samalla voimakasmuotoinen ulkohahmo nostaa odotukset myös sisätilojen osalta tässä esitettyä korkeammalle.

Liiketilojen sijoituksen osalta ratkaisu ei ole Kaisaniemenkadun tasolla onnistunut. Puolijulkiseen yhdyskäytävään yhdistetty kapea putkimainen tila ei ole käytännöllinen eikä se avaudu katukuvaan riittävästi.

No 15 Nimimerkki "AVAUS"

Ehdotus on kaupunkikuvassa samanaikaisesti rohkea, persoonallinen ja paikkaan sitoutuva. Ruudutettua tiilijulkisivua on jäsenneily kaarimaisilla "avauksilla" onnistuneesti. Avaukset luovat voimakkaan, dynaamisen tunnelman. Ruudutettu tiilipinta liittyy rakennuksen osaksi Kaisaniemenkadun punatiilistä ympäristöä. Erityistä porttiaihetta noustessa Vuorikadulle ei ole ehdotuksessa esitetty. Fabianinkadulla julkisivunkäsittely on samanlaista. Kaaret ja tiilireliefi sopivat myös sinne. Rakennukselle muodostuu yhtenäinen ilme eri puolilta lähestyttäessä. Keskustakampuksen kirjastolle kasvaa vahva identiteetti. Kirjasto esittäytyy merkittävänä julkisena rakennuksena Helsingin keskustassa.

Kaarimaiset avaukset ovat tarkkaan punnittuja. Ne sijaitsevat keskeisissä sisäänkäynneissä ja kirjaston sisätilan kohokohdissa. Ne rikastuttavat ja nivovat sisätiloja mielenkiintoiseksi kokonaisuudeksi. Kaisaniemenkadun holvista käydään sisään

puolijulkiselle kulkuväylälle ja liiketiloihin. Puolijulkinen kulkuväylä johdattaa kulun sujuvasti läpi korttelin. Kapea liiketila kulkuväylän varrella tuntuu teoreettiselta ja vaikeasti hyödynnettävältä. Vuorikadun kaaren alle sijoittuu kauniisti kahvila, joka on erinomaisella paikalla ja avautuu hienosti Vuorikadulle. Kahvilaan johtavat neljät koneportaavat ovat ylimitoitettu yhteys Kaisaniemenkadulta. Kahvilan vieritse on tervetullut sivusisäänkäynti Vuorikadulta kirjastoon. Liukuportaavat vievät aulaan, jonne myös Porthanian yhdyskäytävä liittyy. Täältä on sujuva yhteys kirjaston keskusaulaan. Fabianinkadun puolella pienemmästä kaariholvista mennään puolijulkiseen yhdyskäytävään ja suuremman kaaren alle sijoittuu kirjaston pääsisäänkäynti. Sisäänkäynneistä muodostuu selkeitä ja miellyttäviä.

Pääsisäänkäynti johtaa ovaalin muotoiseen keskusaulaan, joka on onnistuneesti sisätilan sydän. Keskusaulan päälle toivoisi luonnonvaloa kruunaamaan suppenevien ovaalien muodostama vertikaalilita. Asiakaspalvelukeskus sijoittuu hyvin keskusaulan tuntumaan. Pääporras on keskeisellä paikalla. Myös pääportaan päällä olisi luonnonvalo tervetullut lisä. Koverrukset ulkoseinillä muodostavat elämyksellisiä tiloja kirjaston sisälle. Syntyy tilojen sarja, joka lopuksi aukeaa ympäröivään kaupunkitilaan hätkähdyttävällä tavalla. Liikkuminen ja informaatio sijoittuvat keskeistilojen ympärille. Tämä osa on pysyvää ja persoonallista kirjastotilaa. Muuntuva ja rationaalinen tila sijoittuu keskeistila-akselin reunoille. Sinne hyllyt ovat sijoitettavissa monella eri tavalla. Ratkaisu on hyvin muuntojoustava. Työhuoneet sijoittuvat rakennuksen pohjoisreunalle ja Aleksandriaa vasten sisäpihan ympärille. Tällä tavoin Kaisaniemenkadun ja Fabianinkadun puolet jäävät avoimeksi kirjastotilaksi. Syntyy avara ja yhtenäinen kirjastotila joka huipentuu kadun puoleisiin ”avauksiin”. Kaisaniemenkadun puolelta avautuu huikea lukutila kaupungin keskustaan.

Ehdotus on kaupunkikuvallisesti ainutkertainen ja vaikuttava. Sisätiloissaan se luo toimivan, persoonallisen ja tätä aikaa edustavan kirjastomaailman.

No 20 Nimimerkki ”KIMPASSA”

Ehdotus on kaupunkikuvallisesti kilpailun ehdotonta kärkeä. Kaisaniemenkadun puolella Saarisen Murtokadun linjaa on jatkettu ulkonevalla räystääslinjalla oivaltavasti. Julkisivun poimuilevat lasi-puunauhat taipuvat juuri oikeissa paikoissa synnyttäen luontevat ja helposti hahmotettavat sisäänkäynnit kirjastolle. Vuorikadun päätteen porttiaihe muodostetaan samoilla keinoilla erityisen onnistuneesti. Kaupunkikuvallisesta sopusuhtaisuudesta huolimatta ehdotuksella on voimakas ja ajankohtainen ilme, joka viestii rakennuksen toiminnoista juuri oikealla tavalla. Myös liiketilojen näyteikkunakentän rajaus samaan korkoon Kaisaniemenkatu 7:n näyteikkunanauhan kanssa toimii luontevasti. Sama julkisivuilme on ulotettu kaikille rakennuksen sivuille. Fabianinkadun julkisivu on myös kilpailun onnistuneimpia, joskin katutaso sisennys on vedetty tarpeettoman syväksi. Sisäpihojen julkisivupinnat on käsitelty samalla pystyaiheisellä lasi-puujulkisivulla kuin katujulkisivut. Tämä tukee kirjastorakennuksen identifioitumista myös Hirvi-korttelin sisällä.

Tammirunkoisen lasijulkisivun vertikaaleista elementeistä poimuttava rakenne on luonteva tapa konstruoida loivasti kaareutuvaa julkisivupintaa. Julkisivujen ilme on esitetty äärimmäisen kauniisti, mutta todellinen luonne jää hieman arvoitukseksi. Miten paljon lämminhenkinen puu todella on läsnä julkisivussa? Miten hyvin ”vekitetty” lasijulkisivu soveltuu näyteikkunafasadiin? Rakenne on esitetty luonnosmaisesti, mutta on selvää että toteutusvaiheen suunnittelu lasijulkisivun osalta olisi rakenteellisesti erittäin haastava tehtävä. Toisaalta lasirakenne on suojattu reilulla räystäällä.

Ehdotuksen sisäisen ytimen muodostaa vaikuttava ylöspäin kaventuva keskeistila, jonka kruunaa ”pantheonmainen” ylävalo. Nimimerkin mukaisesti tässä kaikkia kerroksia orientoivassa tilassa ollaan kimpassa. Tämä voimakas tila-ajatus tukee tiedekirjastojen yhteisöllisyyttä hienolla tavalla. Sydäntilan pohjataso on sijoitettu oivaltavasti Vuorikadun tasoon, mikä tuottaa tasa-vertaiset lähestymisjärjestelyt kaikilta suunnilta. Fabianinkadulta ja Porthanian suunnasta lähestytään komeasti laskeutuvien portain, Kaisaniemenkadun suunnasta noustaen ylös portaita joihin Vuorikadun sisäänkäynti yhdistyy. Toisaalta tämä ratkaisu aiheuttaa jonkin verran tarpeetonta edestakaista vertikaaliliikennettä asiakaspalvelun ja kokoelmakerrosten välillä. Kirjaston sisäiset portaat on sijoitettu onnistuneesti keskeistilaa kiertäen, mutta hissit sijaitsevat hankalasti keskeistilasta sivussa. Rakenneteknisesti alaspäin levenevät erittäin laajan avauksen toteuttaminen on haastavaa, eikä ehdotuksessa tähän ole esitetty ratkaisua. Pelkona on että tilan komea arkkitehtuuri muuttuisi ratkaisevasti toteutusvaiheessa.

Kokoelmatilojen muuntojoustavuus ja vyöhykkeisyys on onnistunutta. Kurssikirjaston sekä hankinta- ja luettelointiyksiköiden työtilojen sijoittaminen pimeisiin kerroksiin sen sijaan ei ole mahdollista.

Kahvilan sijoittaminen Fabianinkadulle avautuen aktivoi toki katutasoa, mutta sisäänkäynnin itään avautuva syvä sisäänveto antaa hieman synkän mielikuvan kahvilan terassista.

No 22 Nimimerkki ”ADALAJ”

Ehdotus asettuu ehjällä, yhtenäisellä ilmeellä keskustan kaupunkikuvaan. Silkkipainettu lasi, jonka edessä on metalliverho erilaisten sidosten ja kuvioiden rytmittämänä on hyvin mielenkiintoinen julkisivuajatus. Julkisivuverkot kietovat kirjaston yhtenäiseksi kokonaisuudeksi eri puolilta lähestyttäessä. Sisätiloissa alituisesti verkkojen takana oleminen mietityttää. Verkko peittää näkymiä sisältä ulos. Perspektiivikuvissa verkko näyttää tiheältä ja luonnonvaloa peittävältä. Kaisaniemenkadun, Vuorikadun ja Fabianinkadun julkisivut ovat samanlaisia. Kirjaston ilme on vivahteikas ja hienostunut. Liiketilat Kaisaniemenkadulla hahmottuvat onnistuneesti ilman verkkoa lasisina. Pääsisäänkäynti Fabianinkadulta tapahtuu selkeän sisään vedon kautta, jonka paikkaa markkeeraa katolta pilkottava ovaalin muotoinen kahvilamassa. Kahvila kruunaa onnistuneen ulkoarkkitehtuurin. Rakennukselle syntyy voimakas, yhtenäinen identiteetti.

Ehdotuksen kantavana ajatuksena on jatkaa Porthaniasta Hirvi-korttelin läpi tulevaa yhdyskäytävää rakennuksen sisällä valokuilulla, joka halkaisee rakennusmassan pohjois-eteläsuunnassa kahtia. Kahtiajakoisuus vaikeuttaa kirjaston toimimista yhtenä kokonaisuutena. Kaksi puolta eriytyy omiksi osastoiksi. Kapeat siltayhteydet eri osien välillä eivät ole riittäviä yhdistäviä elementtejä. Porthanian yhdyskäytävä jatkuu valokuilussa kapeana siltarakenteena valokuilussa. Myös portaat tuntuvat alimitoitetuilta ottaen huomioon kirjaston suuren käyttäjämäärän. Kaisaniemenkadun sisäänkäynti tapahtuu liukuportilla liiketilojen läpi. Vuorikadun sisäänkäynnin jälkeen kuljetaan ahtaanoloista väylää kirjaston sisään. Puolijulkinen sisäkatu jakaa tiloja erilleen itä-länsisuunnassa. Kirjaston sisällä kulkeminen on hankalaa. Asiakaspalvelukeskus sijaitsee keskeisesti Fabianinkadun pääsisäänkäyntiin nähden. Lukusalit, atk-salit, kokoushuoneet ja pienemmät tilat on rajattu lasilla tyylikkäästi omiksi saarekkeikseen.

Kattokerros on käsitelty rikkaasti. Kattopuutarha olisi miellyttävä virkistäytymispaikka kirjastossa kävijöille ja henkilökunnalle. Ovaalin muotoinen kampuuskahvila on kilpailun elämyksellisin. Näkymät kahvilasta vanhaan keskustaon ovat huimat.

4.2 Keskiluokka

No 1 Nimimerkki "VIA SCIENTIAE"

Rakennus kohoaa julkisivun korkuisena monumentaalipilaristona katsottaessa Rautatientorilta Kaisaniemenkatua pitkin. Tällä tavalla se ottaa paikkansa merkittävänä julkisena rakennuksena muuten kaupallisessa ympäristössä. Myös sisäänkäynti Kaisaniemenkadulta toimii hyvin. Tosin pilariston ja lasiseinän välisen sisäänkäyntitilan luonne ulkotilana mietityttää. Vuorikadun puoleinen julkisivunosa sitä vastoin esittäytyy vaatimattomampana, liian virastotalomaisena. Kaisaniemenkadun ja Vuorikadun julkisivujen vaaleus sitoo osat hyvin yhteen, mutta muuten vaaleudelle on vaikea löytää yhtymäkohtaa näinkin punatiilisessä ympäristössä. Kaisaniemenkadun kaarevuus toteutuu hallitusti räystäässä ja julkisivussa. Mitään porttiaihetta Vuorikadulle mentäessä ei ole esitetty. Fabianinkadun puoleinen julkisivu ei ole yhtä innostava kuin Kaisaniemenkadun julkisivu. Aukotus tuntuu suurimittakaavaiselta verrattuna naapurirakennuksiin.

Laajennettu puolijulkisen kulkuyhteys on kaunis ja valoisa. Se jää kuitenkin sivuun eikä toimi rakennuksen aktiivisena keskeistilana. Valokatteisen päätilan pohjakerrosta ei ole toiminnallisesti hyödynnetty tehokkaasti. Kahvilan sijainti on kellarimainen rakentamattoman Topelia-kulkuyhteyden varrella. Luonnonvalo on taitavasti johdettu kellaritilaan. Myös kahvilan keittiö työtilana kaipaisi luonnonvaloa. Liiketilat sijaitsevat selkeinä yksikköinä metrotasolla ja Kaisaniemenkadun tasolla. Liiketiloihin meno on puolijulkisen aulatilan kautta Kaisaniemenkadun tasolla. Näyteikkunaa ei ole kovinkaan paljon kadulle. Arkkitehtoninen yleisilme on vaivatonta ja miellyttävää. Lisää karaktääriä kaipaisi kuitenkin kokonaisuuteen.

Kerrostasot muodostavat ehjät ja muuntojoustavat tilat. Tiloihin tulee yhdyskäytävän lasikaton kautta runsaasti luonnonvaloa mikä aikaansaa miellyttävää kirjastotilaa. Asiakaspalvelu sijaitsee keskeisesti eri lähestymissuuntien risteyksessä. Laitostilat sijaitsevat omana muuntojoustavana yksikkönään 6. kerroksessa. Toimistotilat 6. kerroksessa kaipaisivat näkymiä ylävalon lisäksi. Fabianinkadunpuoleisista tutkijakammioista avautuu hienoja näkymiä.

No 2 Nimimerkki "chillida"

Kaupunkikuvallisesti ehdotus on Rautatientorin puolella jaettu kahteen osaan. Kaisaniemenkadun tason veistoksellinen corten-teräksinen volyyymi liittyy materiaali-maailmaltaan luontevasti korttelin punatiilijulkisivuihin ja kontrastinen Vuorikadun tason vaaleaksi rapattu rauhallinen julkisivu liittyy luontevasti naapurirakennusten sarjaan. Valittu peruslähtökohta antaa kuitenkin kaupunkikuvallisesti hiukan harhaanjohtavan signaalin kirjastorakennuksen toiminnallisesta sisällöstä. Lähtökohtana julkisivuiltaan yhtenäisenä rakennuksena näyttäytyvä kirjasto toteuttaisi paremmin kilpailun kaupunkikuvallisia tavoitteita.

Kaisaniemenkadun päätteenä komeasti avautuvin erkkerein jäsennelty julkisivu on kompositiona onnistunut. Kadun jäntevää kaarta on pyritty tehostamaan erkkerin muodolla, mutta tämä ele jää hieman mittakaavaltaan ujoksi. Fabianinkadun rapatussa julkisivukentässä corten-erkkeri tuntuu vieraalta elementiltä.

Toiminnallisesti ehdotus on hyvin tutkittu ja onnistunut. Asiakaspalvelukeskus on sijoitettu luontevasti Fabianinkadun tasoon kirjaston keskelle ja se on hyvin saavutettavissa kaikista suunnista, mukaan lukien korttelin sisäinen liikenne Porthanian suunnasta. Pääsisäänkäynnit hahmottuvat hyvin, joskin Kaisaniemenkadun yhteys jää liian alisteiseksi liiketilojen sisäänkäynnille. Kahvilan sijoittaminen Vuorikadun tasoon on erinomainen ratkaisu, se varmasti elävöittäisi katutasoa juuri oikealla tavalla. Kirjaston sisäinen vertikaaliliikenne on keskitetty asiakaspalvelukeskuksen ylle avautuvan valokuilun molemmille puolille. Toiminnallisesti tämä on hyvä ratkaisu, mutta tilallisesti tämä keskeistila jää hiukan arkiseksi. Kaiken kaikkiaan kirjaston sisätilojen jäsenöinti ei aivan lunasta veistoksellisen corten-julkisivun asettamia lupauksia.

No 5 Nimimerkki "ALUS JA MAINE"

Perusajatuksena on kokonaisuuden jakaminen kahteen rakennusmassaan. "Alus" ei kuitenkaan identifioitu yhdeksi kappaleeksi vaan on ambivalentti. "Maine" on toimistotalo. Kappaleet jättävät väliinsä lasikatteisia, sisäkatumaisia tiloja. Julkisivut kääntyvät myös sisäkadun julkisivuiksi. Kahteen osaan jakaminen tuottaa ongelmia Kaisaniemenkadun ilmeessä. Syntyy vaikutelma kahdesta erillisestä, eri käyttötarkoituksen omaavasta rakennuksesta, vaikka kyseessä on yksi julkinen rakennus. Kokonaisuus hahmottuu hajanaisena. "Aluksen" geometria on vaikeasti hahmotettavissa. Kaisaniemenkadun julkisivu on itse asiassa lasiseinää. Fabianinkadun puolella julkisivu hahmottuu yhtenä rakennuksena onnistuneemmin. Yhdyskäytävän aukko dominoi pääsisäänkäynnin jäädessä vähempiarvoiseen asemaan. Julkisivujen materiaali- ja muotopaletti on moninainen. Värimaailma tuntuu liian runsaalta ja muodostaa levotonta ilmettä.

Kaisaniemenkadulta kuljetaan puolijulkista kulkuväylää Fabianinkadulle, josta saavutaan kirjaston pääsisäänkäynnille. Yhteys Hirvi-korttelista nivoutuu luontevasti uuteen valokatteiseen sisätilaan. Valokuilut ovat ahtaita kapeikkoja. Massat eivät luo hyvää, keskeistä avotilaa välilleen vaan tilat tuntuvat sattumanvaraisilta valoaukoilta kirjastossa. Kerrostasojille syntyy hyvää, muuntojoustavaa kokoelmatilaa. Lukupaikat, ryhmätyötilat, tutkijahuoneet ja tieteenalakohtaiset palvelut sijoittuvat luontevasti rakennusmassojen reuna-alueille ja saavat luonnonvaloa ja näkymiä. Uutta rakennusrunkoa jouduttaisiin rakentamaan runsaasti kokonaiskonseptin puitteissa.

No 6 Nimimerkki "LUXOR"

Ehdotuksen suurimmat ansiot ovat sisätilojen jäsentelyssä. Kirjaston orientoiva keskeistila on oikein sijoitettu ja tilallisesti komea. Keskustilaa säestävät pienemmät välipohjien aukot ovat samoin luontevia ja syvärunkoisessa rakennuksessa luonnonvalon kannalta tarpeellisia.

Kirjaston pääsisäänkäynti ja puolijulkisen yhdyskäytävä on yhdistetty onnistuneesti, sisääntuloaula ja asiakaspalvelukeskus ovat hyvin saavutettavissa. Yhteydet korttelin sisällä Porthaniaan ja Aleksandriaan ovat myös luontevia. Kahvilan sijoittaminen Vuorikadun tasoon ja Rautatien suuntaan avautuen on onnistunut valinta. Avokokoelmatilojen osan sijoitus tasolle +6.00 kahden vaatimattoman ylävaloaukon luonnonvalon varaan on ongelmallinen.

Kaupunkikuvassa ehdotus näyttyy liian pirstoutuneena. Erityisesti Kaisaniemenkadun puolen erkkereillä ja terasseilla jäsenelty julkisivu ei liity luontevasti varsin yhtenäiseen umpikortteliin siitä huolimatta että julkisivujen materiaaliaailma on luontevasti valittu. Kaisaniemenkadun porrastuvat suorat räystäslinjat eivät myös-

kään liity onnistuneesti Kaisaniemenkatu 7:n jäntevästi kaareutuvaan räystäslinjaan. Lukuterassi on ajatuksena raikas, mutta kaupunkikuvallisesti tällä paikalla arveluttava. Fabianinkadun puolen katutaso jää toiminnallisesti turhan passiiviseksi.

No 7 Nimimerkki "ex libris"

Kaisaniemenkadun kaarevuus toteutuu hyvin räystäslinjassa, mutta muuten julkisivun runsas porrastuminen ei tue kaarevia linjoja. Tumman punaruskea tiili sopii hyvin julkisivun päämateriaaliksi Kaisaniemenkadulla. Fabianinkadun puoli on samantyyppistä julkisivua, mikä edesauttaa yhdeksi rakennukseksi hahmottumista eri puolilta lähestyttäessä. Julkisivujen mittasuhteivaikutelma isoine ikkuna-aukkoineen tuntuu yliskaalatulta. Näyttää siltä, että rakennuksessa on vain muutama hyvin korkea kerros.

Sisätiloissa kokoavaksi aiheeksi muodostuu leveä, kiilamainen porrastila, joka johdattaa puolijulkisen yhdyskäytävän kautta pääsisäänkäynnille. Porrastila jää kuitenkin itse kirjastosta erilleen ja ei näin toimi kirjaston keskeistilana. Liiketiloihin tullaan sisään puolijulkiselta kulkuväylältä. Päätilaksi itse kirjastoon syntyy sisäisen portaan valokuilu, joka on kuitenkin kovin pieni ja kapea. Eri tasoille liikutaan sisämuurin, taideseinän ympärillä, mikä on viehättävä ajatus. Taideseinä antaa luonnetta ja tunnistettavuutta kirjaston sisätiloihin. Kahvila on pohjamuodoltaan kapea ja osittain ahta oloinen. Lainausta ja neuvontaa sijaitsevat suhteellisen keskeisesti ja lähellä pääporrasta. Kirjastotasot ovat kohtuullisen muuntojoustavia. Kuudennen kerroksen työhuoneita on jouduttu sijoittamaan ikkunattomiin tiloihin. Laitostiloille terassi katokseen on tervetullut lisää.

No 8 Nimimerkki "AGORA"

Nimimerkkinsä mukaisesti "agora" on ehdotuksen mielenkiintoinen arkkitehtoninen ajatus. Ilmava tila avautuu komeasti Rautatien suuntaan ja luo kirjastolle monikäyttöisen sydäntilan. Ajatus lukuportaista on omaperäinen ja yhteisöllisyyttä synnyttävä. Ns. agorakerros eli Fabianinkadun taso on peruslähtökohdastaan johtuen myös osin liian väljästi mitoitettu, mm. kahvila on ylimitoitettu, samoin aulatilat.

Kokoelmatilojen osa rakennuksesta perustuu itsensä yli kiertävään spiraaliin ts. samankaltaiseen tilajärjestelyyn kuin nykyinen pysäköintitalo. Kyseessä on kuitenkin kokonaan uusi rakenne mm. kerroskorkeuksista johtuen, mikä herättää kysymyksiä. Spiraaliratkaisulla saavutetaan tehokkuutta, mutta orientoituvuuden ja muuntojoustavuuden suhteen ratkaisu ei ole paras mahdollinen. Lisäksi etäisyydet kokoelma-alueiden sisällä kasvavat rampeja pitkin liikuttaessa suuriksi.

Aleksandrian ja uuden kirjaston Vuorikadun puoleisen osan väliin jätetty valokuilu muodostaa luontevan päätteen Porthanian suunnasta tulevalle korttelin sisäiselle liikenteelle.

Kirjaston julkisivujen ilme on kevyt ja ilmava, se antaa kaupunkikuvassa oikeanlaisen viestin rakennuksen toiminnasta. Korttelin reunalinjoista sisään taivutetuilla loivilla kaarilla luodaan luontevasti julkisen rakennuksen sisäänkäynnit, mutta erityisesti Kaisaniemenkadun kaarelle tehty vastakaariaihe liittyy huonosti korttelirakentamiseen.

No 9 Nimimerkki "PROMETHEUS"

Ehdotuksessa on muodostettu sisään vetoja ja ulkopihvoja, jotka herättävät kysymyksiä. Kaisaniemenkadun sisään veto rikkoo katulinjan ja muodostaa risteysmäi-

sen tilan. Neljä kulkusuuntaa ei tunnu yhdistyvän oikeassa paikassa. Tällä tavoin kautila hajoaa ja syntyy varjoisa, Suomen ilmastossa kolea ulkotila. Tämä ei ole edustava kirjaston pääsisäänkäynti Kaisaniemenkadulla. Tilan varjoisuutta korostaa päälle kaartuva seinäke. Sisääntulotori haukkaa suuren osan kirjaston arvokkaasta sisäpinta-alasta. Varjoisa, arkadin taakse jäävä myymälä ei ole kutsuva.

Sisätilojen kokoavana elementtinä toimii sisäänvedetty ulkopiha ja sen jatkeena oleva kiilamainen porraskuilu. Sisäinen porraskäytävä tuntuu liian tiukkaan mitoitettulta ottaen huomioon kirjastonkäyttäjien suuren määrän. Porthaniasta sisäkäytävää tullessa joudutaan ulkopihalle, josta vasta päästään kirjastoon. Myös yhteys Aleksandriaan tapahtuu ulkokautta. Tämä ei ole mielekäs sisääntulo huonolla säällä. Yhteydet tulisivat tapahtua sisäkautta Hirvi-korttelin sisällä. Pittoreskit, kivilaatoilla päällystetyt ulkopihat eivät todellisuudessa toimi miellyttävinä ulkotiloina. Kahvila on osuvasti sijoitettu ja hyvin tavoitettavissa Vuorikadulta. Kahvilan taakse jäävät kokoelmatilat ovat irrallaan muista kokoelmista. Kirjahyllyt on esitetty pitkinä, monotonisina sarjoina, joiden läpi kulkeminen on hankalaa. Kerrostasot kirjastossa ovat kohtuullisen muuntojoustavat.

No 10 Nimimerkki "UOMA"

Ehdotuksen päälähtökohta perustuu Kaisaniemenkadun ja Fabianinkadun välisen puolijulkisen yhdyskäytävän jäsentelyyn. Tämä "uoma" on käsitelty tilallisesti mielenkiintoisella tavalla – se avautuu luontevasti pääsisäänkäynneissä sekä kirjaston keskeistilassa. Uoman lasinen geometria on esitetty veistoksellisesti ja kiehtovasti. Tähän lasiseen geometriaan liittyy myös ehdotuksen kompastuskivi. Esitetyn kolmiopintoihin perustuvan teräs-lasirakenteen toteutettavuus ja lopputuloksen plastiisuus arveluttavat.

Kuten kaikissa ns. kanjonimallisissa ehdotuksissa, jotka perustuvat puolijulkisen yhdyskäytävän korostamiseen, yhdyskäytävä jakaa rakennuksen voimakkaasti. Tässä ehdotuksessa asiakaspalvelukeskus jää erilleen kokoelma-alueista ja erityisesti uoman keskeistilasta, jossa rakennuksen tärkeimmät vertikaaliyhteydet sijaitsevat. Ylempien kerrosten jakautuminen on vältetty uoman geometriaa oivaltavasti muokkaamalla.

Kaupunkikuvassa Uomalla on voimakas identiteetti. Kirkkaan ja punaisen silkkipainetun lasin yhdistelmä liittyy jännittävästi ympäröivään punatiilimaailmaan ja Kaisaniemenkadun aaltoileva julkisivun polveilu muodostaa luontevan portin Vuorikadulle ja keskustakampukselle. Kokonaan lasisen ja punaisen lasijulkisivun rooli kirjaston interiööreissä herättää kuitenkin kysymyksiä. Miten hallitaan yllämpö? Värjäkö punainen lasi sisätiloja kiusallisesti?

No 11 Nimimerkki "KURU"

Veistoksellinen ehdotus, jossa rakennus asettuu jyrkänä ja yksiaineisena paikalleen. Julkisivut ovat yhtenäiset Kaisaniemenkadulla, Vuorikadulla ja Fabianinkadulla, mikä edesauttaa yhtenäisen kokonaisuuden syntymistä. Sisäänkäyntien paikat eivät jää epäselviksi. Tiiliritilä tuntuu teoreettiselta ajatukselta julkisivussa ja etenkin kattopinnassa. Jää arvailujen varaan, miten paljon tosiasiaa ritilä päästää valoa lävitseen. Esitetystä muodostaan ritilän takana olevista tiloista tulee pimeitä.

Puolijulkisen kulkureitti, "kuru" on komea, mutta ylimonumentaalin ja haaskaa huomattavasti tilaa ja arvokasta pohjapinta-alaa. Liian voimakkaana aiheena se johdattaa tulijan Kaisaniemenkadulta ohi kirjaston suoraan Fabianinkadulle. Pitkä liukutaso

korostaa läpikulun tunnetta ja sylkäisee ihmiset ulos Fabianinkadulle. Liukutaso on itsessäänkin ikävä ja lentokenttämäinen. Kanjoniin on satsattu paljon resursseja, mutta itse asiassa se on vain muutamien sekuntien ajan koettava läpikulkupaikka.

Ehdotus on kanjonikategorian ääripää. Arkkitehtuuri on juhlavaa, mutta siinä on jotain luotaantyöntävää ja se on liian sakraalia. Kanjonia on visuaalisesti työstetty paljon, mutta muut tilat ovat jääneet kaaviomaisiksi. Pohjapiirroksot ovat viitteelliset, mikä vaikeuttaa arviointia itse kirjaston tilajärjestelystä. Ehdotus on tältä osin keskeneräinen. Kanjoni jakaa kirjaston kahtia, mikä vaikeuttaa yhtenäisen kirjastomaailman syntymistä. Tiloista muodostuu kapeita ja näin ollen niiden muuntojoustavuus yhtenäisinä tiloina on huono. Itse kirjasto tuntuu jäävän monumentaalisen läpikulkuväylän jalkoihin.

No 13 Nimimerkki ”KURVI”

Ehdotus muodostaa Kaisaniemenkadun puolella yhtenäisen punatiilisen rakennusmassan, joka jatkaa kauniisti Kaisaniemenkatu 7:n kaarevaa räystäslinjaa. Tälle eleelle kontrastina julkisivulinjasta työntyy kookas erkkeri, joka avautuu Rautatientorin suuntaan. Vaikkakin uloke merkkää kirjaston ja liiketilöiden sisäänkäynnit perustellusti, tuntuu suurennettu erkkeri kaupunkikuvallisena eleenä ylimitoitetulta.

Pääsisäänkäynti on ohjelman mukaan sijoitettu Fabianinkadulle ja se avautuu koameasti keskusaulaan, joka toimii onnistuneesti kirjaston orientoivana sydämenä. Kaunis sisäperspektiivi antaa positiivisen vaikutelman rauhallisesta ja modernista kirjastotilasta. Asiakaspalvelukeskus on sijoitettu toimivasti keskusaulan ytimeen ja se on helposti saavutettavissa myös Porthanian suunnasta. Sen sijaan Kaisaniemenkadun ja Vuorikadun yhteydet kirjastoon on toteutettu liian alisteisesti – tätä kautta kirjaston painopiste kallistuu liiaksi Fabianinkadun puolelle.

Kahvilan sijoitus Aleksandrian aulan yhteyteen palvelee hyvin koko korttelin asiakkaita.

Keskitetyn hankinnan ja luetteloinnin työtilöiden sijoittaminen syvälle kellariin ei ole toimiva ratkaisu.

No 16 Nimimerkki ”Bibliofiilis”

Kaisaniemenkadulla ja Vuorikadulla julkisivun tiilirakennus kokoaa rakennuksen yhtenäiseksi osaksi punatiilistä ympäristöä. Kaisaniemenkadun kaarevuus toteutuu tiiliosassa hyvin. Vuorikadun porttiaihe koko kampuksen porttina ei toimi vakuuttavasti. Jää arvailujen varaan, miten naapuritalon yhtiö suhtautuisi katoksen liittämiseen siihen. Kupariosat täydentävät hyvin tiilistä ja lasista julkisivua. Lasiosan erkkerit eivät tuo merkittävästi lisäarvoa sisätiloihin ja julkisivussa ne jäävät aiheina irrallisiksi. Jää myös epävarmaksi, hahmottuisiko erkkerimaaailma todellisuudessa julkisivukatkelmassa esitetyn ”kirjahyllyyn laitettujen kirjojen” tapaan. Vuorikadun ja Kaisaniemenkadun julkisivujen puusäleiköllä verhotut erkkerit hakevat yhtymäkohtaansa ympäristöstä.

Puolijulkinen kulkuväylä kulkee rakennuksen pohjoispuolella ja sen varrelle Vuorikadun tasolle sijoittuu kahvila. Kahvilan sijainti rikastuttaa puolijulkista kulkuväylää, mutta kahvilan sijainti kadulta ja kirjaston muista tiloista on syrjäinen. Liiketila avautuu Kaisaniemenkadulle. Tältä puolelta pääsisäänkäynti on suoraan liiketiloihin. Sisäänkäynti puolijulkiseen kulkuväylään jää sekundääriseksi ja epämääräiseksi sivusisäänkäynniksi. Pääosa kirjaston käyttäjistä saapuu Fabianinkadun puolelta ja

yhdyskäytävää pitkin Hirvi-korttelin läpi. Vuorikadun tason sisäänkäynti tulisi kuitenkin tässä tapauksessa kehittää merkittävämmäksi sisäänkäynniksi Rautatien torin suunnasta saavuttaessa.

Ehdotus jatkaa mielenkiintoisella tavalla Porthaniasta tulevan Hirvi-korttelin sisäisen kulkuväylän Fabianinkadun pääsisäänkäynnille. Kaaresta syntyy kirjaston pääaihe. Kaareva sisäkatu auttaa orientoitumaan. Ehdotus on kilpailun ainoa tässä kategoriassa. Gallerian käsittely jää tavanomaiseksi, kauppakeskusmaiseksi basaariksi. Ympyränkaarella luodaan illuusio jostain tärkeästä kaaren keskiössä, mikä tässä tapauksessa jää puuttumaan. Ympyräkaaren geometria on johtanut segmenttimäiseen tilajakaumaan ja säteittäiseen hyllyjärjestelmään. Tällä tavoin kirjastokerrokset eivät ole kovin muuntojoustavia. Osa yliopiston laitostiloista sijaitsee ikkunattomina 1. kerroksessa. Hankintayksikkö on toteutettu vain ylävalotilana.

No 17 Nimimerkki ”VIHREÄT PIHAT”

Ehdotuksen vetovoima perustuu Fabianinkadun ja Kaisaniemenkadun välisen reitin elämykselliseen tilasarjaan. Pääsisäänkäynnit on artikuloitu vertikaalisuuntaisten levyjen poimuttamiin sisäänvetoihin. Samaa muotokieltä edustavat kirjaston sisäiset ”riippuvat puutarhat”, jotka muodostavat keskenään rakennuksen keskeistilan. Näiden ympärille sijoitetuissa työskentely- ja oleskelualueissa on miellyttävä mittakaava ja tunnelma.

Liikkuminen kirjastossa tapahtuu valopihojen yhteydessä luontevasti, asiakaspalvelu on oikealla paikalla, mutta korttelin sisäinen yhteys Porthanian suuntaan on turhan sokkeloinen.

Vihreät pihat on esitetty hyvin luonnosmaisesti ja mm. tilaryhmien sisäinen jäsentely sekä muuntojoustavuus ovat vaikeasti arvioitavissa.

Vihreiden pihojen miellyttävästä tunnelmasta huolimatta ehdotuksesta ei välity tämän päivän modernin tiedekirjaston ilmapiiriä.

No 18 Nimimerkki ”Librarium liberum”

Tiilijulkisivu sopii hyvin Kaisaniemenkadun ja Vuorikadun kaupunkikuvaan. Ulkoneuma Kaisaniemenkadulla luo onnistuneen porttiaiheen vastapäisen rakennuksen kanssa noustaessa Vuorikadulle. Rakennus kaartuu luontevasti Kaisaniemenkadun mukaan. Räystääs nousee häiritsevästi pohjoista naapuritaloa korkeammalle. Suuret ikkuna-aukot päästävät runsaasti luonnonvaloa sisään rakennukseen. Fabianinkadun puoleinen julkisivu on vaatimattomampi metalliritilöineen. Myös tämä puoli kuitenkin istuu Fabianinkadun vaihtelevaan yleisilmeeseen.

Kaisaniemenkadun katutasoa hallitsevat liiketilat, jotka on onnistuneesti sijoitettu rakennukseen. Puolijulkinen kulkureitti vie tulijan Kaisaniemenkadulta Fabianinkadulle ja sieltä kirjaston pääsisäänkäynnille. Vuorikadulta puuttuu sisäänkäynti kirjastoon. Päätila on hyvin pääsisäänkäynnin yhteydessä Fabianinkadun puolella. Myös yhteys Porthaniasta tulevasta Hirvi-korttelin sisäisestä yhdyskäytävästä on hyvä kirjastotiloihin. Arkkitehtuuria vaivaa arkisuus. Päätila vaikuttaa toimistotalon aulalta. Tuntuu että sisätiloista puuttuu kantava idea. Tieteenalakohtaiset kokoelmat sijaitsevat Kaisaniemenkadun puolella. Ne ovat muuntojoustavia tiloja. Vyöhykejako toimii. Aleksandriaa vasten oleva valokuilu tuntuu pieneltä ja riittämättömältä luonnonvalon saantiin kerroksiin. Toimistotilat avautuvat yläkerroksissa tähän ahtaaseen valokuiluun.

No 19 Nimimerkki "ISBN 951"

Kaupunkikuvallisesti hyvin selkeä ja voimakasilmäinen ehdotus. Yksiaineinen lasi-corten-teräs verhous antaa rakennukselle selkeästi tämän päivän julkisen rakennuksen ilmeen. Katulinjojen, räystäskorkojen sekä materiaalivalintojen ansioista rakennus myös asettuu luontevasti kaupunkikuvaan. Liiketilojen näyteikkunanauha jatkuu luontevasti Kaisaniemenkatu 7:n korossa, mutta tämän puolen pääsisäänkäynti kirjastoon ei hahmotu yhtä selkeästi kuin Fabianinkadun puolella.

Tekijällä on mielenkiintoisia ideoita erityisesti kokoelmatilojen tilajärjestelyistä. Aleksandrian ja Vuorikadun väliin sijoitettu kompakti kirjatorni on omaperäinen idea, mutta tornin sisäiset etäisyydet ja muuntojoustavuus arveluttavat. Fabianinkadun ja Kaisaniemenkadun väliset kokoelmatilat on ratkaistu perinteisen välipohjarakenteen ja portaittain nousevien tasojen yhdistelmänä. Tähän ratkaisuun liittyy samoja ongelmia kuin kirjatorniin. Sisätilojen jäsentelyn osalta jää kaipaamaan kokoavaa keskeistilaa, joka helpottaisi monimutkaisten tila- ja tasojärjestelyjen hahmottamista. Kirjatornin yhteydessä oleva valokuilu auttaa vain siinä osassa.

Asiakaspalvelukeskuksen sijoittaminen Vuorikadun tasoon tuottaa sekä etuja että haittoja. Saavutettavuus ja etäisyydet eri suunnista ovat tasavertaiset, mutta kaikista suunnista lähestytään joko portaita tai hissiä käyttäen. Tästä aiheutuu mm. Fabianinkadun ja Porthanian suunnasta lähestyville ylimääräisiä vertikaalisiiirtymiä.

Kahvilan ja 24h lukusalien sijoittaminen Vuorikadun tasoon on onnistunut ratkaisu.

Kirjaston ilme pimeään aikaan on osoitettu vakuuttavasti useilla perspektiivikuvilla. Valoisaan aikaan umpiolasielementtijulkisivu corten-teräsverkoillakin höystettynä näyttäytyy heijastuksineen huomattavasti lasisempana kuin tekijän on esittänyt, tämä ilme jää illustraatioissa esittämättä.

No 21 Nimimerkki "VALO YÖSSÄ"

Sisääntulohahlo asettuu onnistuneesti Kaisaniemenkadun näkymän päätteeksi rautatien suunnasta katsottaessa. Suurimittakaavainen tiiliraami kokoaa kaarevat lasiosat sisäänsä Kaisaniemenkadulla. Räystäs vaikuttaa kuitenkin liioitellulta katu-kuvassa. Myös Fabianinkatu on käsitelty samalla tyylillä, mikä aikaansaa yhtenäisen rakennuksen ilmeen eri puolilta lähestyttäessä.

Kanjonista muodostuu dramaattinen sisäänkäyntitila Kaisaniemenkadulta lähestyttäessä. Se johtaa Vuorikadun tasolle, jonne kirjaston aula sijoittuu. Sieltä kulku jatkuu Fabianinkadun tasolle toiseen aulaan. Fabianinkadun puolelta on pääsisäänkäynti keskuskiluun. Sisäkatu on vaikuttava, mutta se tuottaa ongelmia sisämaailmaan. Kirjasto jakautuu kiusallisesti kahteen eri osaan. Muodostuneista tiloista syntyy kapeikkoja, joita on vaikea kalustaa kaarevia seiniä vasten. Yhtenäisiä kokoelmatiloja ei synny. Muuntojoustavuus ei näin ollen ole hyvä. Kanjoni vie suuren osan kirjaston arvokkaasta pohjapinta-alasta olematta kuitenkaan kirjaston sisäistä tilaa. Runsaat lasipinnat päästävät hyvin luonnonvaloa kerroksiin ja kirjastotiloista syntyy näin miellyttäviä. Muotomaailma lasista toteutettuna olisi hyvin haastava. Pääpalvelupiste sijaitsee Vuorikadun tasossa hieman sivussa. Liiketiloihin on käynti keskuskanjonin kautta. Myös liiketiloissa on käyttöä haittaavia kapeikkoja. Kahvio asettuu onnistuneesti näkyvälle paikalle kanjonin keskelle Vuorikadun tasoon.

No 23 Nimimerkki ”oculus”

Ehdotuksessa yhdistyy rauhallisesti jäsenneily punatiiliarkkitehtuuri ja Kaisaniemenkadun lasijulkisivun eteen sijoitettu alumiininen veistos. Tiilijulkisivujen kallistetut lasiruudut antavat sopivasti eloa ruudukkomaiseen pintaan, mutta taideteos tuntuu päälle liimatulta. Vaikutelma vahvistuu syvällisemmässä tarkastelussa – reliefi ei saa tukea sisätilojen jäsentelystä. Focusmaisena ”oculuksen” takaa odottaisi löytyvän jostain merkittävämpää kuin lukusalin nurkan.

Kirjaston jakaminen selkeästi kahteen eri-ilmeiseen rakennukseen Kaisaniemenkadun puolella ei tue tältä merkittävältä julkiselta rakennukselta edellytettävää kaupunkikuvallista tunnistettavuutta.

Asiakaspalvelukeskus on sijoitettu Fabianinkadun tasoon onnistuneesti, mutta sen saavutettavuus Kaisaniemenkadun suunnasta on vaikea. Samoin lähestyminen Fabianinkadun suunnasta on hierarkkisesti epätasapainossa – kävijä harhautuu helposti leveitä portaita pitkin alas Kaisaniemenkadulle. Kahvilan sijoittaminen Kaisaniemenkadun aukiolle on perusteltu, mutta samalla se jättää muille liiketoimiltoille liian vähän kontaktipintaa katutasoon. Vuorikadun katutaso potentiaali on jätetty hyödyntämättä sijoittamalla sinne työhuoneita.

Itse kirjastotilaa on jäsenneily lukuisilla valo-kaivoilla, jotka tuovat hyvin luonnonvaloa kerroksiin, mutta jakavat samalla ylemmät kerrokset kampamaisella periaatteella. Tämä organisaatiomalli jakaa tilat liiaksi hierarkkisiin pää- ja sivukäytäviin.

Teologisen kirjaston sijoittaminen ikkunattomaan kellaritilaan on toiminnallinen virhe.

Tavarapihan mitoitus on puutteellinen.

No 24 Nimimerkki ”flow”

Julkisivun aaltoilu luo mielenkiintoa Kaisaniemenkadulle. Sisäänkäyntiaukko vaikuttaa ylisuurta nieltä, joka on aluksi ulkotilaa. Ulkoaukko saattaa muodostua varjoiseksi ja kylmäksi paikaksi. Vertikaali jäsenneily ruukintilasta sitoo rakennusta punatiiliseen ympäristöön. Transparentti julkisivu päästää lävitseen runsaasti luonnonvaloa kerroksiin. Vuorikadun vinolasit antavat lisäkaraktääriä julkisivuun. Räystäs sitoo onnistuneesti aaltoilevan julkisivun Kaisaniemenkadun loivasti kaarevaan linjaan. Fabianinkadulla julkisivu on samantyyppinen kuin Kaisaniemenkadulla. Tämä edesauttaa yhtenäisen ulkoilmeen syntyä.

Kanjoni jakaa kirjaston kahtia, mikä vaikeuttaa kirjaston hahmottamista yhdeksi kokonaisuudeksi. Kahtiajakoisuus yhdessä aaltoilevan seinän kanssa tekee muuntojoustavuuden vaikeaksi. Puolijulkisen kuilutila on ehdotuksen päätila, mutta se itse asiassa on vain läpikulkutila varsinaisen kirjastotoiminnan ulkopuolella. Kulkureitti on komea ja paljon lupaava. Sen päässä odottaisi olevan jokin keskeinen kaupunkitila. Reitiltä kuitenkin tullaan ulos Fabianinkadulle ja sieltä kirjaston pääsisäänkäynnille. Odotettu kaupunkikuvallinen kohokohta jää puuttumaan.

Asiakaspalvelukeskus sijoittuu hyvin keskelle taloa. Se on myös päätteenä Porthaniasta tulevalle, Hirvi-korttelin läpi kulkevalle yhdyskäytävälle. Pääporras on mielenkiintoinen muodoltaan ja rakentaa veistoksellisen elementin sisätiloihin. Porras vaikuttaa alimitoitettulta ottaen huomioon kirjaston suuret kävijämäärät. Portaan sijainti rakennuksen reunalla tuntuu syrjäiseltä vaikka se onkin pääsisäänkäynnin läheisyydessä. Kokoelmatilat on esitetty kalustamattomina ja itse kirjastotasojen esi-

tys on luonnosmainen. Kokoelmatilojen aaltoilevat parvet näyttävät mielenkiintoisilta ja ne rikastuttavat sisätiloja. Poimuilevan seinän kantavat rakenteet kellaritiloissa vaikeuttavat tilojen tehokasta käyttöä. Kokonaisuudessaan ideassa on komeutta, mutta ehdotus on jäänyt keskeneräiseksi.

No 25 Nimimerkki ”nide”

Kirjaston ilme Rautatien suuntaan on raikas ja kiinnostava. Rakennuksen jakaminen kahteen on kuitenkin kaupunkikuvallinen rasite, jota pystysuuntaisen tiilisäleikön kulissimainen ilme voimistaa. Fabianinkadun puoleinen kontrastinen kuparijulkisivu on muoto ja materiaalikieleltään niin erilainen, että kirjasto ei hahmotu eri puolilta yhtenä rakennuksena – tämä ei anna oikeanlaista kaupunkikuvallista signaalia.

Saapuminen kirjastoon painottuu voimakkaasti Fabianinkadun puolelle, Kaisaniemenkadun suunnasta yhteys kirjastoon on osoitettu vaikeasti hahmotettavasti liiketilojen aulan kautta. Fabianinkadun pääsisäänkäynnistä reitti asiakaspalvelukeskukseen jää liiaksi kulman taakse, joskin Porthanian suunnasta se on hyvin saavutettavissa. Kirjaston sisäinen vertikaaliliikenne tapahtuu alimitoitetulla kaksivartisella portaalla ja hisseillä, joiden sijainti Vuorikadun puoleisella julkisivulla kasvattaa tarpeettomasti kirjaston sisäisiä etäisyyksiä. Nyt esitetyssä tilanteessa portaasta pääsee suoraan aineistoalueille kulkematta valvontaporttien kautta, mutta tämä olisi jatkosuunnittelussa helpokosti korjattavissa.

Kahvilan sijoittaminen Fabianinkadun katutasoon voisi elävöittää katuelämää, mutta nyt kahvila ja jalkakäytävän väliin on sijoitettu polkupyöräparkki ja valolyhdyn rakenteet.

24h lukusalien sijoittaminen Vuorikadun katutasoon on onnistunut valinta.

No 26 Nimimerkki ”FOS”

Näkymäkuvan mukainen purjerakenne on mielenkiintoinen teema kaupunkikuvassa. Rakennuksesta välittyy ilmava ja transparentti vaikutelma. Todellisuudessa lasi peittäisi enemmän ja muodostaisi pintaa purjerakenteiden eteen. Mitään erityistä portti-aihetta ei ole esitetty Vuorikadun portaikon kohdalle. Fabianinkadun julkisivu on samanlainen kuin Kaisaniemenkadun ja Vuorikadun julkisivut. Näin muodostuu yhteisestä hahmotettava kokonaisuus. Kirjastolle muodostuu oma identiteetti. Materiaali- ja muotomaailmalle ei löydy yhtymäkohtia ympäristöstä. Tällä tavoin rakennus hahmottuu irrallisena kappaleena Kaisaniemenkadun tiilisestä miljööstä. Fabianinkatu on ilmeeltään vaihteleva. Sinne uusi julkisivu sopii paremmin. Kaisaniemenkadun kaarevuus on huomioitu taittuvalla kulmalla jota räystään kulma onnistuneesti korostaa.

Kaisaniemenkadun tasolta ja metrotasolta johtaa tehokas liukuporrasyhteys pääaulaan, joka sijaitsee hyvin Fabianinkadun tasolla. Pääsisäänkäynnin edessä liukuportaat peittävät näköyhteyden asiakaspalvelukeskukseen. Asiakaspalvelualue korkeampana tilana on tietynlainen kirjaston keskeistila, mutta sen visuaalinen vaikutus muihin kerroksiin jää vähäiseksi. Kirjastoon kaipaisi eri tasot yhdistävää vertikaalitiilaa. Pyöreästä porraskuilusta voisi laajennettuna muodostua tällainen, mutta sekään ei jatku yläkerroksiin saakka, eikä näin ollen saa luonnonvaloa ylhäältä. Silikonikanainen alakatto, johon on tulostettu erilaisia kuvamaailmoja, on mielenkiintoinen idea. Voimakasvärinen alakattomaailma luo karaktääriä sisätiloihin. Ylin kerros on viehättävä lasikatteisena tilana, mutta tuntuu epärealistiselta toteuttaa. Kasvihuo-

nemaisuus häiritsee. Veden poisto ja lämpökuorma asettaisivat toteutukselle suuria haasteita. Rento, nuorekas ja mediateekkimäinen ehdotus.

No 27 Nimimerkki "CODEX"

Korttelin läpikulkevasta puolijulkisesta kulkuyhteydestä on tehty komea kanjonimainen tila joka muodostaa samalla kirjaston orientoivan keskeistilan. Kanjonin päätteet muodostavat luontevat ja julkiset pääsisäänkäynnit Kaisaniemenkadulle ja Fabianinkadulle, mutta korttelin läpikuljettavuus korostuu liikaa kuten kaikissa tämän ratkaisumallin valinneissa ehdotuksissa. Muista tämän mallin ehdotuksista poiketen itse kirjastotilaa kanjoni ei kuitenkaan jaa kovin häiritseväsi – työhuoneiden ja tutkijasoppien sijoitus kanjonin pohjoispuolelle jättää varsinaiset kokoelma-alueet riittävän muuntojoustavaksi.

Kaupunkikuvallisesti ehdotus on osuvasti voimakasilmäinen ja yksiaineinen. Pystysuuntainen kuparijulkisivu materiaalivalintana sopeutuu ympäröiviin rakennuksiin, mutta yleisilme on ehkä hiukan synkkä. Kuparivaipan ulottaminen katutasoon asti Kaisaniemenkadun aukiolla katkaisee kuitenkin epäluontevasti Kaisaniemenkatu 7:n jatkuvan näyteikkunafasadin. Räystäiden kaareva muoto ei myöskään tunnu istuvan naapurirakennusten tarkasti rajautuviin räystääslinjoihin. Tämä korostuu erityisesti Kaisaniemenkadun puolella, jossa myös katulinja on kaareva.

Toiminnallisesti ehdotus on hyvin kehitelty – asiakaspalvelukeskus on onnistuneesti sijoitettu, vertikaaliliikenne toimii, samoin tilojen vyöhykkeistys. Yksittäisten työhuoneiden avautuminen Vuorikadun katutasoon tosin ei ole paras mahdollinen ratkaisu.

Itse kanjoni on tilana vaikuttava ja siihen liittyvä kahvila on oivaltavasti sijoitettu. Perusongelmana on kuitenkin läpikulun liiallinen korostaminen kirjaston yhteisöllisyyden jäädessä toisarvoiseksi. Keskeistila ei identifioitu kirjaston ytimenä, vaan julkisempana aulatilana johon myös kaupalliset tilat aukeavat.

5 Kilpailun ratkaisu ja suositus jatkotoimenpiteiksi

5.1 Kilpailun ratkaisu

Palkintolautakunta piti yksimielisesti parhaina ehdotuksia "AVAUS" ja "KIMPASSA". Näistä valittiin 1. palkintosijalle ehdotus "AVAUS" ja 2. palkinnon saajaksi ehdotus "KIMPASSA". 3. palkintosijalle asetettiin ehdotus "RAILO".

Kunniamainintoja myönnettiin ehdotuksille "oikoluku", "SOLARIS", "TASKU" ja "ADALAJ". Kunniamaininnan saaneita ehdotuksia ei asetettu paremmuusjärjestykseen.

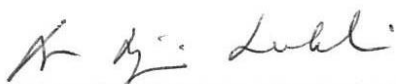
5.2 Suositus jatkotoimenpiteiksi

Palkintolautakunta suosittelee, että Keskustakampuksen kirjaston suunnittelu aloitetaan voittaneen kilpailuehdotuksen pohjalta. Voittanutta ehdotusta kehitettäessä tulee palkintolautakunnan mielestä kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin asioihin:

- puolijulkisen yhdyskäytävän sijainti ja tarpeellisuus tutkitaan jatkosuunnittelun yhteydessä.
- tutkitaan kirjaston Kaisaniemenkadun puoleista sisäänkäyntiä ja poistetaan häiriöalttiit syvennykset ja katveet.
- tutkitaan liukuportaiden ja hissien määrää ja sijaintia.
- jatkosuunnittelussa huomioidaan esteettömyyden vaatimukset.
- tiilijulkisivua kehitetään tuotantoteknisesti toteutuskelpoiseksi.
- tutkitaan Kaisaniemenkadun puoleisen "avauksen" kokoa ja rakenneteknistä ratkaisua.
- 2. kerroksen toiminnallista suunnittelua jatketaan kirjastolaitoksen yhteisten palveluiden kehitteillä olevan konseptin mukaisesti.
- kokoelmien sijoittelua kehitetään huomioiden mukaan tulevat ulkopuoliset toimijat.

6 Arvostelupöytäkirjan allekirjoitus

Helsingissä 13.2.2008

Anna-Maija Lukkari, puheenjohtaja

Ilpo Forssén

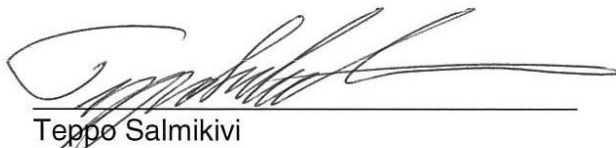
Matti Hjerppe

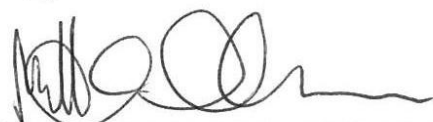
Päivi Kaiponen

Hannu Niemi

Teppo Salmikivi

Matti Sanaksenaho

Kaisa Sinikara

Mikko Summanen

Eija Vuori

7 Nimikuorien avaus

Palkintolautakunnan hyväksytyä arvostelupöytäkirjan ja vahvistettua sen allekirjoituksellaan, avattiin suljetut nimikuoret ja todettiin ehdotusten tekijät.

1. palkinto

Nimimerkki ”AVAUS”

Anttinen Oiva arkkitehdit Oy

Tekijät: Jussi Kalliopuska, arkkitehti SAFA / Anttinen Oiva arkkitehdit Oy
Vesa Oiva, arkkitehti SAFA / Anttinen Oiva arkkitehdit Oy

Avustajat: Selina Anttinen, arkkitehti SAFA
Antti Lehto, arkkitehti SAFA

Rakenteet: Sami Lampinen, DI / WSP Finland Oy

LVI: Aila Puusaari, DI / Pöyry Building Industries Oy

Kirjastotoiminta:
Irma Pasanen, toimistopäällikkö, Teknillisen korkeakoulun kirjasto
Risto Majjala, kirjastoamannuensi, Teknillisen korkeakoulun kirjasto*

Tekijänoikeudet:
Anttinen Oiva arkkitehdit Oy

*Risto Majjalan osallistuminen ilmoitettu erikseen sähköpostitse 14.2.2008

2. palkinto

Nimimerkki ”KIMPASSA”

VERSTAS Arkkitehdit Oy

Tekijät: Väinö Nikkilä, arkkit.yo
Jussi Palva, arkkitehti SAFA
Riina Palva, arkkitehti SAFA
Ilkka Salminen, arkkitehti SAFA

Avustajat: Aapo Airas, arkkit.yo
Risto Wikberg

Tekijänoikeudet:
tekijöillä

3. palkinto

Nimimerkki ”RAILO”

Tekijä: Sasu Marila, arkkitehti SAFA

Avustajat: Eevastiina Aho, YTM
Outi Leppänen, arkkitehti
Tommy Lindgren, arkkitehti

Rakenteet: Eero Pekkari, DI / Insinööritoimisto Magnus Malmberg Oy

LVI: Ben-Roger Lindberg, ins. / Insinööritoimisto Trilogon Oy

Havainnekuvat:
Juho Häikiö, arkkitehti / Adactive Oy

Tekijänoikeudet:
Sasu Marila, arkkitehti SAFA

Kunniamaininnat (nimimerkkien mukaan aakkosjärjestyksessä)

Nimimerkki ”ADALAJ”

Arkkitehtuuritoimisto Heikkinen - Komonen Oy

Tekijät: Mikko Heikkinen, arkkitehti SAFA
Markku Komonen, arkkitehti SAFA
Janne Kentala, arkkitehti SAFA
Johanna Mustonen, arkkitehti SAFA
Markku Puumala, arkkitehti SAFA
Esa Ruskeepää, arkkitehti SAFA
Kai Korhonen, arkkitehti SAFA (sisustus)

Metalliverhot:
Outi Martikainen, tekstiilitaiteilija

Rakenteet: Vilho Pekkala, DI / Insinööritoimisto Mikko Vahanen Oy

LVI: Esko Hämäläinen, DI / Insinööritoimisto Esko Hämäläinen Oy

Tekijänoikeudet:
Arkkitehtuuritoimisto Heikkinen - Komonen Oy

Nimimerkki ”oikoluku”

Arkkitehtitoimisto Olli Pekka Jokela Oy

Tekijä: Olli Pekka Jokela, arkkitehti SAFA

Avustaja: Ville Nurkka, arkkit.yo

Rakenteet: Jorma Puhto, DI / Insinööritoimisto Magnus Malmberg Oy

LVI: Jukka Sainio, DI / Ins.tso Leo Maaskola Oy

Tekijänoikeudet:

Arkkitehti Olli Pekka Jokela

Nimimerkki ”SOLARIS”

Tekijät: Matti Ponkala arkkitehti SAFA
Jaakob Solla, arkkitehti SAFA

Avustajat: Lauri Eklund, arkkit.yo
Päivi Hietanen, arkkitehti
Ilkka Paajanen, arkkitehti SAFA
Kai Salmi, arkkitehti SAFA
Olli-Pekka Vaija, arkkitehti SAFA

Rakenteet: Sami Lampinen, DI / WSP Finkand

LVI: Jukka Sainio ja Pekka Karjalainen, LVI-ins. / Insinööritoimisto Leo Maaskola Oy

Tekijänoikeudet:

Arkkitehdeillä Matti Ponkala ja Jaakob Solla

Nimimerkki ”TASKU”

Arkkitehdit Frondelius + Keppo + Salmenperä Oy

Tekijät: Jari Frondelius arkkitehti SAFA
Jaakko Keppo, arkkitehti SAFA
Juha Salmenperä, arkkitehti SAFA

Pääavustaja: Mikko Liski, arkkitehti SAFA

Avustajat: Erno Heikkola, arkkitehti SAFA
Putte Huima, arkkit.yo

Tekijänoikeudet:

Arkkitehdeillä Frondelius, Keppo ja Salmenperä

LIITTEET

Palkintoluokan kilpailuehdotusten kuva-aineisto

Nimimerkit ”AVAUS”

”KIMPASSA”

”RAILO”

”ADALAJ”

”oikoluku”

”SOLARIS”

”TASKU”

Piirustukset eivät ole mittakaavassa.